

Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
ATHANASIOSA RANTOSA,
predstavljeni 15. decembra 2022¹

Zadeva C-333/21

European Superleague Company SL
proti
Unión de Federaciones Europeas de Fútbol (UEFA),
Fédération internationale de football association (FIFA)
ob udeležbi
A22 Sports Management SL,
Liga Nacional de Fútbol Profesional,
Real Federación Española de Fútbol

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Juzgado de lo Mercantil n. 17 de Madrid (sodišče za gospodarske spore št. 17 v Madridu, Španija))

„Predhodno odločanje – Konkurenca – Člena 101 in 102 PDEU – Zloraba prevladujočega položaja – Členi 45, 49, 56 in 63 PDEU – European Super League (ESL) – Prvo evropsko tekmovanje zunaj UEFA – Zavrnitev priznanja ESL s strani UEFA in FIFE – Predhodno dovoljenje, ki tretjemu subjektu omogoča, da organizira novo tekmovanje – Grožnja s sankcijami proti klubom in igralcem, ki bi sodelovali na novem tekmovanju – Pravice, ki izhajajo iz tekmovanj in njihovega trženja“

I. Uvod

1. „Pomembnost obravnavane zadeve je očitna. Odgovor na vprašanje združljivosti ureditve prestopov in določil o državljanstvu s pravom Skupnosti bo odločilno vplival na prihodnost profesionalnega nogometa v Skupnosti.“ To so bile prve besede generalnega pravobranilca C. O. Lenza v uvodnih pripombah sklepnih predlogov v zadevi, v kateri je bila izdana sodba Bosman, ki je povzročila buren odziv v svetu nogometa.²

2. Skoraj tri desetletja pozneje se s predlogom za sprejetje predhodne odločbe, ki tokrat prihaja iz Španije, postavljajo vprašanja, povezana s samim obstojem organizacijske strukture sodobnega nogometa. Obravnavano zadevo je sprožil projekt ustanovitve *European Super League* (evropska superliga, v nadaljevanju: ESL), novega evropskega nogometnega tekmovanja, ki je bil predmet intenzivnega medijskega pokrivanja, kar je sprožilo čustvene odzive in komentarje „preprostih“

¹ Jezik izvirnika: francoščina.

² C-415/93, EU:C:1995:293, točka 56.

navijačev ter najvišjih političnih instanc na nacionalni in evropski ravni.³ V obravnavani zadevi bo prihodnost evropskega nogometa odvisna od odgovorov, ki jih bo Sodišče podalo glede problematik, ki so povezane predvsem s konkurenčnim pravom in postransko s temeljnimi svoboščinami.

3. Ta predlog je vložilo Juzgado de lo Mercantil n. 17 de Madrid (sodišče za gospodarske spore št. 17 v Madridu, Španija) v okviru spora med Fédération internationale de football association (Mednarodna nogometna federacija, FIFA) in Union des associations européennes de football (Združenje evropskih nogometnih zvez, UEFA) na eni strani ter European Super League Company SL (v nadaljevanju: ESLC), družbo, ki namerava organizirati in tržiti novo evropsko nogometno tekmovanje, alternativno ali konkurenčno tekmovanjem, ki sta jih do zdaj organizirali ti zvezi, na drugi strani glede javnih izjav FIFE in UEFE, s katerimi sta zavrnila odobritev tega novega tekmovanja in opozorili na to, da bo vsak igralec ali vsak klub, ki bo sodeloval na tem tekmovanju, izključen s tekmovanjem, ki jih organizirata FIFA in UEFA.

II. Pravni okvir

A. Predpisi, ki jih je sprejela FIFA

4. Člen 22 Statuta FIFE določa:

„1. Zveze članice z iste celine so združene v naslednje konfederacije, ki jih priznava FIFA:

[...]

(c) Union des associations européennes de football – UEFA

[...]

2. FIFA lahko izjemoma konfederaciji dovoli, da kot članico sprejme zvezo, ki je geografsko na drugi celini in ni včlanjena v konfederacijo te celine. Zahteva se mnenje geografsko upoštevne konfederacije.

3. Vsaka konfederacija ima te pravice in obveznosti:

- (a) upoštevati [s]tatute, pravilnike in sklepe FIFE in zagotavljati njihovo upoštevanje;
- (b) tesno sodelovati s FIFE na vseh področjih, ki so povezana z izvajanjem cilja iz člena 2 in organizacijo mednarodnih tekmovanj;
- (c) organizirati lastna medklubska tekmovanja v skladu z mednarodnim koledarjem;
- (d) organizirati vsa lastna mednarodna tekmovanja v skladu z mednarodnim koledarjem;
- (e) zagotoviti, da se ne ustanovi nobena mednarodna liga ali drugo podobno združenje klubov ali lig brez njene privolitve in privolitve FIFE;

³ Glej Resolucijo Evropskega parlamenta z dne 23. novembra 2021 o športni politiki EU: ocena in možne poti naprej (2021/2058(INI)).

- (f) zvezam, ki še niso sprejete, na zahtevo FIFE podeliti status začasne članice, ki jim daje pravico do sodelovanja na tekmovanjih in konferencah;

[...]

- (j) zvezi, ki je včlanjena v drugo konfederacijo (ali klubom, včlanjenim v navedeno zvezo), izjemoma in s soglasjem FIFE dovoliti, da sodeluje na tekmovanjih, ki jih organizira;
- (k) v soglasju s FIFO sprejeti vse potrebne ukrepe za razvoj nogometa na zadevni celini, kot so razvojni programi, organizacija usposabljanj, konferenc itd.;

[...]“.

5. Člen 67(1) tega statuta določa:

„FIFA, zveze članice in konfederacije so izvirni imetniki – brez vsebinskih, časovnih, prostorskih in pravnih omejitev – vseh pravic, ki lahko izhajajo iz tekmovanj ali drugih prireditev v okviru njihovih posameznih pristojnosti [...]“.

6. Člen 68(1) navedenega statuta določa:

„FIFA, zveze članice in konfederacije so edine pristojne, da dovolijo prenašanje tekem in prireditev v okviru njihovih pristojnosti zlasti na avdiovizualnih nosilcih brez prostorskih, vsebinskih, datumskih, tehničnih ali pravnih omejitev.“

7. Člen 71 tega statuta določa:

„1. Svet je pristojen za sprejetje vseh pravilnikov v zvezi z organiziranjem tekmovanj in mednarodnih tekem, ki vključujejo reprezentance, lige, klube in/ali improvizirane ekipe. Nobenih tekem ali tekmovanj ni mogoče izvesti brez predhodnega dovoljenja FIFE, konfederacij in/ali zadevne zveze članice. Podrobna pravila so urejena s pravilnikom o mednarodnih tekmah.

2. Svet lahko sprejme določbe v zvezi s temi tekmami in tekmovanji.

3. Svet določi merila za odobritev posebnih okoliščin, ki niso predvidene s pravilnikom o mednarodnih tekmah.

4. Z izjemo odobritve na področju pristojnosti, določenih v pravilniku o mednarodnih tekmah, lahko FIFA sprejme končno odločitev o odobritvi katere koli mednarodne tekme ali mednarodnega tekmovanja.“

8. Člen 72 statuta FIFE določa:

„1. Noben igralec ali ekipa, včlanjena v zvezo članico ali v začasno sprejeto članico konfederacije, ne sme igrati na tekmi ali imeti športnega stika z drugim igralcem ali drugo ekipo, ki ni včlanjena v zvezo članico ali začasno sprejeto zvezo članico konfederacije, brez soglasja FIFE.

2. Zveze članice in njihovi klubi ne smejo igrati na ozemlju druge zveze članice brez njenega soglasja.“

9. Člen 73 tega statuta zvezam, ligam ali klubom, ki so včlanjeni v zvezo članico, prepoveduje, da se včlanijo v drugo zvezo članico ali da sodelujejo na tekmovanjih na njenem ozemlju, razen v izjemnih okoliščinah z izrecnim dovoljenjem FIFE in zadevne konfederacije oziroma konfederacij.

B. Predpisi, ki jih je sprejela UEFA

10. Enako kot Statut FIFE členi od 49 do 51 Statuta UEFA tej podeljujejo monopol glede organiziranja mednarodnih tekmovanj v Evropi in možnost prepovedati, da se taka tekmovanja organizirajo brez predhodnega dovoljenja. Natančneje, ti členi določajo:

„Člen 49 – Tekmovanja

1. UEFA je edina pristojna za organizacijo in odpoved mednarodnih tekmovanj v Evropi, na katerih sodelujejo zveze in/ali njihovi klubi. Ta določba se ne nanaša na tekmovanja FIFE.

[...]

3. Za mednarodne tekme, tekmovanja ali turnirje, ki jih ne organizira UEFA, igrajo pa se na ozemlju UEFA, je v skladu s pravilniki o mednarodnih tekmah FIFE in dodatnimi izvedbenimi določbami, ki jih sprejme izvršni odbor UEFA, potrebno predhodno dovoljenje FIFE in/ali UEFA in/ali pristojnih zvez članic.

Člen 50 – Pravilnik o tekmovanjih

1. Izvršni odbor sestavi pravilnik o pogojih sodelovanja in organizacije tekmovanj UEFA. V tem pravilniku mora biti določen jasan in pregleden postopek za oddajo javnega naročila za vsa tekmovanja UEFA, tudi finalna.

[...]

2. Zveze in njihovi klubi se s svojim podpisom zavežejo, da bodo spoštovali statute, pravilnike in druge predpise pristojnih organov.

3. Pristop k tekmovanju UEFA se lahko, brez poseganja v morebitne disciplinske ukrepe, zavrne vsaki zvezi ali klubu, ki je neposredno ali posredno vpleten v dejavnost, katere cilj je nezakonito vplivati na rezultat nacionalne ali mednarodne tekme.

Člen 51 – Prepovedana razmerja

1. Brez odobritve UEFA ni mogoče vzpostaviti združenj ali zavezništev med zvezami članicami UEFA ali med ligami ali klubi, neposredno ali posredno včlanjenimi v različne zveze članice UEFA.

2. Članice UEFA ali lige in klubi, ki so včlanjeni v njih, brez odobritve zvez članic ne morejo niti igrati niti organizirati tekem zunaj svojega ozemlja.“

III. Spor o glavni stvari, vprašanja za predhodno odločanje in postopek pred Sodiščem

11. FIFA, švicarski subjekt zasebnega prava, je svetovni nogometni izvršilni organ, katerega namen je v bistvu spodbujati nogomet in organizirati mednarodna tekmovanja v nogometu. Sestavljajo jo nacionalne zveze, priznava pa tudi obstoj regionalnih nogometnih konfederacij, med katerimi je UEFA, ki pa niso članice FIFE. Profesionalni nogometni klubi so posredni člani FIFE, saj so lahko predmet disciplinskih ukrepov, ki jih ta sprejme. Zveze, konfederacije in klubi morajo spoštovati predpise, ki jih sprejme FIFA.

12. UEFA je prav tako švicarski subjekt zasebnega prava in je nogometni vodstveni organ na evropski ravni. Njeni glavni nalogi sta spremljanje in nadzor razvoja nogometa v vseh njegovih oblikah na evropski ravni. Nacionalne lige in evropski klubi so posredni člani UEFA, ki organizira mednarodna tekmovanja med temi klubi in med nacionalnimi reprezentancami.

13. V skladu s svojima statutoma imata FIFA in UEFA monopol glede odobritve in organizacije mednarodnih profesionalnih nogometnih tekmovanj v Evropi.

14. Družba ESLC je družba španskega prava, katere namen je organizirati prvo letno evropsko tekmovanje, ki bi obstajalo neodvisno od UEFA, imenovano ESL. Delničarji te družbe so prestižni evropski nogometni klubi. Njen model upravljanja temelji na „polodprtem“ sistemu sodelovanja, ki po eni strani vključuje od dvanajst do petnajst profesionalnih nogometnih klubov s statusom stalnih članov ter po drugi strani število, ki ga je treba še določiti, profesionalnih nogometnih klubov, ki so izbrani po določenem postopku in imajo status „kvalificiranih klubov“.

15. Med predhodnimi pogoji za ta projekt je, da FIFA in/ali UEFA ESL priznata kot novo tekmovanje, združljivo z njunima statutoma, ali pa da sodišča in/ali upravni organi zagotovijo pravno varstvo, da se ustanovnim klubom omogoči sodelovanje v ESL, pri čemer lahko še naprej sodelujejo v svojih nacionalnih ligah, tekmovanjih in turnirjih.

16. Po objavi ustanovitve ESL sta FIFA in UEFA 21. januarja 2021 objavili skupno izjavo, da bi izrazili zavrnitev priznanja tega novega subjekta in opozorili na to, da bo vsak igralec ali klub, ki bo sodeloval na tem novem tekmovanju, izključen s tekmovanj, ki jih organizirajo FIFA ali njene konfederacije. Z drugim sporočilom z dne 18. aprila 2021 so to izjavo potrdile UEFA in druge nacionalne zveze, pri čemer so opozorile na možnost sprejetja disciplinskih ukrepov proti udeležencem ESL. Ti disciplinski ukrepi bi med drugim pomenili izključitev klubov in igralcev, ki bi sodelovali v ESL, z nekaterih velikih evropskih in svetovnih tekmovanj.

17. Juzgado de lo Mercantil n. 17 de Madrid (sodišče za gospodarske spore št. 17 v Madridu), predložitveno sodišče, je po tem, ko je družba ESLC pri njem vložila tožbo, ker je menila, da je treba ravnanje FIFE in UEFA opredeliti kot „protikonkurenčno“ ter nezdružljivo s členoma 101 in 102 PDEU, 19. in 20. aprila 2021 zaporedoma odločilo, da je njena tožba dopustna, nato pa brez kontradiktorne razprave odredilo vrsto varstvenih ukrepov. Namen teh ukrepov je bil v bistvu preprečiti kakršno koli ravnanje FIFE ali UEFA, s katerim bi se preprečili ali ovirali priprava in ustanovitev ESL ter sodelovanje klubov in igralcev, med drugim z disciplinskimi ukrepi ali sankcijami izključitve s tekmovanj, ki jih organizirata UEFA in FIFA.

18. Predložitveno sodišče je v utemeljitev predloga za sprejetje predhodne odločbe po opredelitvi gospodarskih dejavnosti ter zadevnih materialnih in geografskih trgov – in sicer na eni strani organiziranje in trženje mednarodnih nogometnih tekmovanj v Evropi ter na drugi strani izkoriščanje različnih povezanih športnih pravic – menilo, da imata FIFA in UEFA na obeh od

teh trgov monopolni ali vsaj prevladujoči položaj. V teh okoliščinah je to sodišče podvomilo o skladnosti nekaterih statutarne določb FIFE in UEFA ter groženj s sankcijami ali opozoril teh zvez s pravom Unije, prvič, glede prepovedi zlorabe prevladujočega položaja iz člena 102 PDEU, drugič, prepovedi protikonkurenčnih sporazumov iz člena 101 PDEU in, tretjič, različnih temeljnih svoboščin, zagotovljenih s PDEU, če bi se lahko uporabile za oslabitev kakršne koli zasebne pobude, ki bi bila lahko konkurenčna na področju nogometnih tekmovanj.

19. V teh okoliščinah je Juzgado de lo Mercantil n. 17 de Madrid (sodišče za gospodarske spore št. 17 v Madridu) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

- „1. Ali je treba člen 102 PDEU razlagati tako, da prepoveduje zlorabo prevladujočega položaja, ki se kaže v tem, da FIFA in UEFA v svojih statutih (zlasti v členih 22 ter od 71 do 73 Statuta FIFE, v členih 49 in 51 Statuta UEFA, pa tudi v vseh podobnih členih, ki jih vsebujejo statuti zvez članic in nacionalnih lig) določata, da se zahteva predhodno dovoljenje teh subjektov, ki jim je bila dodeljena izključna pristojnost za organizacijo ali odobritev mednarodnih klubskih tekmovanj v Evropi, da bi tretja oseba lahko ustanovila novo vseevropsko klubsko tekmovanje, kot je [ESL], zlasti kadar ni urejenega postopka, ki bi temeljil na objektivnih, preglednih in nediskriminatornih merilih ter ob upoštevanju morebitnega nasprotja interesov v zvezi s FIFO in UEFO?
2. Ali je treba člen 101 PDEU razlagati tako, da prepoveduje, da bi FIFA in UEFA v svojih statutih (zlasti v členih 22 ter od 71 do 73 Statuta FIFE, v členih 49 in 51 Statuta UEFA, pa tudi v vseh podobnih členih, ki jih vsebujejo statuti zvez članic in nacionalnih lig) lahko zahtevali predhodno dovoljenje teh subjektov, ki jim je bila dodeljena izključna pristojnost za organizacijo ali odobritev mednarodnih klubskih tekmovanj v Evropi, da bi tretja oseba lahko ustvarila vseevropsko klubsko tekmovanje, kot je [ESL], zlasti kadar ni urejenega postopka, ki bi temeljil na objektivnih in nediskriminatornih merilih ter ob upoštevanju morebitnega nasprotja interesov v zvezi s FIFO in UEFO?
3. Ali je treba [člena 101 in 102 PDEU] razlagati tako, da FIFI, UEFI, njunim zvezam članicam in/ali nacionalnim ligam prepovedujeta ravnanja, s katerimi se grozi s sprejetjem sankcij proti klubom, ki sodelujejo v [ESL], in/ali njihovim igralcem, zaradi morebitnega odvrčalnega učinka, ki ga lahko povzročijo take grožnje? Ali bi bile v primeru sprejetja sankcij izključitve s tekmovanj ali prepovedi sodelovanja na reprezentančnih tekmah takšne sankcije, ki ne bi temeljile na objektivnih, preglednih in nediskriminatornih merilih, v nasprotju [s členoma 101 in 102 PDEU]?
4. Ali je treba [člena 101 in 102 PDEU] razlagati tako, da nasprotujeta določbam členov 67 in 68 Statuta FIFE, ki UEFO in nacionalne zveze članice FIFE označujejo kot ‚izvirne imetnice vseh pravic, ki izhajajo iz tekmovanj [...] s področja njene pristojnosti‘, s čimer sodelujoče klube in katerega koli organizatorja alternativnega tekmovanja prikrajšajo za izvirno lastništvo teh pravic, sebi pa prisvojijo izključno pristojnost za njihovo trženje?
5. Ali je treba člen 101 PDEU – če FIFA in UEFA kot subjekta, ki si pripisujeta izključno pristojnost za organizacijo in odobritev mednarodnih tekmovanj nogometnih klubov v Evropi, na podlagi zgoraj navedenih določb svojih statotov prepovedujeta ali nasprotujeta izvedbi [ESL] – razlagati tako, da za to omejevanje konkurence lahko velja izjema iz te določbe glede na to, da se znatno omejuje proizvodnja, preprečuje nastajanje proizvodov, ki so alternativni tistim, ki jih na trgu ponuja FIFA/UEFA, in omejuje inovativnost s preprečevanjem drugih formatov in različic, z odpravo potencialne konkurence na trgu in

omejevanjem potrošnikove izbire? Ali se za to omejitve lahko uporabi kakšna objektivna utemeljitev, na podlagi katere bi bilo mogoče šteti, da ne gre za zlorabo prevladujočega položaja v smislu člena 102 PDEU?

6. Ali je treba člene 45, 49, 56 in 63 PDEU razlagati tako, da določba, kakršno vsebujeta statuta FIFE in UEFA (zlasti členi 22 ter od 71 do 73 Statuta FIFE, člena 49 in 51 Statuta UEFA, kot tudi vsi drugi podobni členi, ki jih vsebujejo statuti zvez članic in nacionalnih lig) in s katerim se zahteva predhodno dovoljenje teh subjektov, da bi gospodarski subjekt iz države članice lahko ustanovil vseevropsko klubsko tekmovanje, kakršno je [ESL], pomeni omejitve, ki je v nasprotju s katero od temeljnih svoboščin, priznanih v navedenih členih PDEU?“

20. Sodišču so pisna stališča kot stranke v sporu o glavni stvari predložile družbi ESLC in A22 Sports Management SL (v nadaljevanju: A22)⁴, FIFA, UEFA in Liga Nacional de Fútbol Profesional (LNFP)⁵. Pisna stališča o vseh vprašanjih za predhodno odločanje ali delu teh vprašanj so predložile tudi španska, češka, danska, irska, francoska, hrvaška, italijanska, latvijska, luksemburška, madžarska, poljska, portugalska, romunska, slovaška, švedska in islandska vlada ter Evropska komisija. Na obravnavi, ki je bila 11. in 12. julija 2022, so ustna stališča predstavile družbi ESLC in A22, FIFA, UEFA, LNFP, Real Federación Española de Fútbol (RFEF)⁶, španska, češka, danska, nemška, estonska, irska, grška, francoska, hrvaška, italijanska, ciprska, latvijska, madžarska, malteška, avstrijska, poljska, portugalska, romunska, slovenska, švedska in norveška vlada ter Komisija.

IV. Analiza

A. Dopustnost vprašanj za predhodno odločanje

21. Navesti je treba, da sta o dopustnosti glede treh vidikov dvomili UEFA in LNFP ter v celoti ali deloma nekatere zainteresirane strani, in sicer irska, francoska, madžarska, romunska in slovaška vlada.

22. Na prvem mestu se mi zdi v zvezi s trditvijo v zvezi z domnevno hipotetičnostjo spora o glavni stvari⁷ koristno opozoriti, da zadnjenavedeni izvira iz tega, da sta FIFA in UEFA javno izrazili nasprotovanje projektu, ki ga je naznanila družba ESLC. Okoliščina, da je bil ta projekt v času objave v teku in da je bil nato ustavljen, ne spremeni tega nasprotovanja, ki je temeljilo na delu pravil teh zvez, predložitveno sodišče pa dvomi o njegovi združljivosti s pravili o konkurenci. Poleg tega nič ne dokazuje, da je družba ESLC prenehala obstajati ali da je umaknila tožbo, s katero je začela postopek v glavni stvari. Zato se zdi, da obstoj in trajanje spora ostajata nespremenjena, prav tako pa tudi upoštevnost vprašanj gospodarskega prava, povezanih z njim.

23. Na drugem mestu se predložitveno sodišče sprašuje o razlagi prava Unije⁸ v zvezi z vsebino predloga za sprejetje predhodne odločbe, ki naj ne bi bila v skladu z zahtevami glede pravnega in dejanskega okvira. Čeprav se s tem predlogom ne obravnavajo vsa pravna vprašanja, ki se

⁴ Družba A22 je družba, ki zagotavlja storitve, povezane z ustanavljanjem in upravljanjem mednarodnih nogometnih tekmovanj, ki želi vstopiti na trg organiziranja in trženja teh tekmovanj v povezavi z zasnovo in izvedbo ESL.

⁵ LNFP je zveza, ki je priznana z zakonom in ji po zakonu pripadajo vsi profesionalni nogometni klubi, ki igrajo v prvi in drugi diviziji prvenstva nacionalne lige v Španiji.

⁶ RFEF je nacionalna nogometna zveza v Španiji.

⁷ Irska, francoska, madžarska in romunska vlada so se sklicevale na hipotetičnost spora.

⁸ Francoska, madžarska, romunska in slovaška vlada so dvomile o sami vsebini predloga za sprejetje predhodne odločbe.

postavljajo z razmerji med izvajanjem športne dejavnosti, njeno ureditvijo in gospodarskim pravom Unije, je treba ugotoviti, da so vprašanja predložitvenega sodišča podrobno in obrazloženo predstavljena ter podkrepljena z natančnimi navedbami dejanskih in pravnih elementov, ki so se mu zdeli pomembni. Dejstvo, da navedeni predlog vsebuje navedbe in presoje, katerih točnost je sporna, samo po sebi ne pomeni, da je ta v celoti ali delno nedopusten.

24. Na tretjem in zadnjem mestu, predlog za sprejetje predhodne odločbe naj bi vseboval postopkovne nepravilnosti, povezane zlasti z varstveno naravo postopka in neobstojem kontradiktorne razprave⁹. Vendar okoliščina, da se Sodišču predloži zadeva v okviru predhodnega postopka za zavarovanje zahtevkov ali preventivnega postopka, ne pomeni, da je ta predlog nedopusten, če je predložitveno sodišče pojasnilo razloge, iz katerih je bil ta predlog potreben, da bi lahko izdalo sodbo, in je v predložitveni odločbi upoštevalo druge formalne in vsebinske zahteve.

B. Uvodne ugotovitve

25. Predložitveno sodišče z vprašanji za predhodno odločanje Sodišče poziva, naj v bistvu odloči o združljivosti pravil, ki sta jih sprejeli FIFA in UEFA kot zvezi, ki v vseh pogledih upravljata nogomet na svetovni in evropski ravni, ter se nanašajo na organiziranje in trženje nogometnih tekmovanj v Evropi, s pravili konkurence in podredno s temeljnimi gospodarskimi svoboščinami, ki jih zagotavlja PDEU.

26. Pred analizo vprašanj za predhodno odločanje se mi zdi koristno predstaviti nekaj ugotovitev o razmerju med športom in pravom Unije.

1. Člen 165 PDEU in „evropski model športa“

27. Čeprav šport prvotno ni bil zajet v ustanovnih pogodbah Evropske unije, sta priznanje njegove posebnosti in njegova vključitev v člen 165 PDEU z Lizbonsko pogodbo pomenila vrhunec razvoja, ki so ga podpirale in spodbujale institucije Unije.

28. Člen 165 PDEU priznava velik družbeni pomen športne dejavnosti v Uniji¹⁰, saj ne določa le, da „Unija prispeva k spodbujanju evropske razsežnosti v športu ob upoštevanju njegove posebne narave, na prostovoljstvu temelječih struktur in njegove družbene in vzgojne vloge“ (odstavek 1), ampak tudi, da so cilji dejavnosti Unije „razvijanje evropske razsežnosti v športu s spodbujanjem pravičnosti in odprtosti pri športnih tekmovanjih in sodelovanja med organi, odgovornimi za šport, ter z varovanjem telesne in moralne integritete športnikov, zlasti najmlajših.“ (odstavek 2).

29. Poleg tega so v besedilu člena 165 PDEU izkristalizirani sklepi vrste pobud, ki so jih institucije Unije od 90. let prejšnjega stoletja sprejele na podlagi sodb Sodišča – med drugim sodbe Bosman¹¹ – v okviru oblikovanja evropske športne politike. Tako so bili prvi temelji za priznanje posebnosti športa postavljeni s skupno izjavo o športu, priloženo k Amsterdamski pogodbi,¹² ki ji je sledilo poročilo Komisije,¹³ v katerem je bila posebnost športa priznana zlasti v okviru uporabe

⁹ Slovaška vlada je menila, da predlog za sprejetje predhodne odločbe vsebuje postopkovne nepravilnosti.

¹⁰ Glej sodbo z dne 15. decembra 1995, Bosman (C 415/93, EU:C:1995:463, točka 106).

¹¹ Sodba z dne 15. decembra 1995, Bosman (C-415/93, EU:C:1995:463).

¹² Izjava št. 29 o športu, 2. oktober 1997 (UL, 1997, C 340, str. 136).

¹³ Helsinško poročilo Komisije Evropskemu svetu ob upoštevanju varovanja trenutnih športnih struktur in ohranjanja delovanja družbene naloge športa v okviru Skupnosti, 10. december 1999, COM(1999) 644 final.

konkurenčnega prava.¹⁴ Na podlagi tega poročila je Evropski svet v Nici izdal izjavo, ki je pomenila dodatni korak pri priznavanju posebnosti športa, saj je od Skupnosti zahteval, naj pri svojem delovanju na podlagi različnih določb Pogodbe ustrezno upošteva družbene, vzgojne in kulturne funkcije športa, da bi ohranila družbeno vlogo športa.¹⁵ Tej pobudi je leta 2007 sledila bela knjiga o športu Komisije,¹⁶ kar je bil zadnji korak pred vključitvijo člena 165 PDEU v Lizbonsko pogodbo leta 2009.

30. Ta člen 165 poleg tega „ustavno“ priznava „evropski model športa“, za katerega je značilna vrsta elementov, ki veljajo za več športnih disciplin na evropski celini, vključno z nogometom. Ta model temelji, prvič, na *piramidni strukturi*, pri čemer je amaterski šport na njenem dnu, profesionalni šport pa na njenem vrhu. Drugič, med njegovimi glavnimi cilji je spodbujanje *odprtih tekmovanj*, dostopnih vsem prek preglednega sistema, v katerem napredovanje ali izpadanje ohranjata konkurenčno ravnovesje in se osredotočata na športne dosežke, kar je prav tako eden od bistvenih elementov navedenega modela. Nazadnje temelji na *sistemu finančne solidarnosti*, ki omogoča prerazporeditev in ponovno vlaganje prihodkov, ustvarjenih z elitnimi dogodki in dejavnostmi, na nižje ravni športa.

31. Športne zveze imajo ključno vlogo v okviru „evropskega modela športa“, zlasti z organizacijskega vidika, da zagotavljajo spoštovanje in enotno uporabo pravil, ki urejajo zadevne športne discipline. To vlogo je priznalo tudi Sodišče, ki je razsodilo, da morajo športne zveze sprejeti ustrezna pravila za organizacijo športne discipline in da je dodelitev take naloge športnim zvezam načeloma utemeljena z dejstvom, da imajo zadnjenavedene potrebno znanje in izkušnje za opravljanje te naloge.¹⁷ O tem modelu, ki je bil v preteklosti organiziran po načelu „enega mesta“ (*Ein Platz Prinzip*), v skladu s katerim imajo zveze monopol nad upravljanjem in organizacijo športa v svoji geografski pristojnosti, se zdaj dvomi.

32. Prav tako je treba ugotoviti, da „evropski model športa“ ni statičen. Evropske športne strukture in njihovo upravljanje se namreč razvijajo, pogosto pod vplivom drugih modelov, uveljavljenih zunaj evropske celine. Zato bi bilo zaradi raznolikosti evropskih športnih struktur težko podrobno opredeliti en sam enoten model za organizacijo športa v Evropi. Obstajajo tudi drugi modeli upravljanja za individualne in kolektivne športe, ki se po tehničnih in organizacijskih značilnostih v nekaterih vidikih razlikujejo od modela, na katerem zdaj temelji evropski nogomet.¹⁸ Vendar se s pojavom različnih modelov športa v Evropi ne bi smelo izpodbijati načel iz člena 165 PDEU niti uvesti vzajemne ureditve za „poenotenje“ različnih modelov, ki soobstajajo, kaj šele ukiniti „na prostovoljstvu temelječe strukture“.

¹⁴ V tem poročilu je bilo med drugim v točki 4.2.1 določeno, da je treba pri uporabi pravil o konkurenci iz Pogodbe v športnem sektorju upoštevati posebnosti športa, zlasti soodvisnost med športno dejavnostjo in gospodarskimi dejavnostmi, ki jih ustvarja, načelo enakih možnosti in načelo negotovosti rezultatov.

¹⁵ Sklepi predsedstva, Evropski svet v Nici, 7.–9. december 2000, Priloga IV, Izjava Evropskega sveta o posebnih značilnostih športa, ki jih je treba upoštevati v okviru skupnih politik, in njegova družbena vloga v Evropi.

¹⁶ Bela knjiga o športu, 11. julij 2007 (COM(2007) 391 final).

¹⁷ Sodba z dne 11. aprila 2000, Deliège (C-51/96 in C-191/97, EU:C:2000:199, točki 67 in 68).

¹⁸ V zvezi s tem je treba ugotoviti, da se zdi oblikovanje zaprtih (ali „polodprtih“) lig v okviru nekaterih športnih disciplin v Evropi utemeljeno z dejstvom, da je njihova priljubljenost v različnih državah članicah zelo različna, tako da se s športnega vidika (zlasti zaradi vzpostavitve tekmovalnega ravnovesja med različnimi klubi) in s komercialnega vidika (komercialni interes za take dogodke je bolj omejen) zdi oblika tekmovanja z omejitvijo udeležbe klubov najustreznejša.

2. Izpodbijanje „evropskega modela športa“

33. Kot je navedeno v točki 30 teh sklepnih predlogov, je za „evropski model športa“ značilna med drugim odprtost tekmovanj, v katerih udeležba temelji na „športnih dosežkih“ prek sistema napredovanja in izpadanja. S tem se razlikuje od severnoameriškega modela, ki v glavnem temelji na „zaprtih“ tekmovanjih ali ligah, v katerih je udeležba klubov, ki so franšizna podjetja, zagotovljena, določena vnaprej in temelji na plačilu prijavnine.¹⁹ Ugotoviti je mogoče, da se je zakonodajalec Unije prav kot odziv na druge obstoječe modele odločil, da v Pogodbo vstavi pojem „evropski model športa“, da bi ga jasno razlikoval od teh drugih modelov in zagotovil njegovo zaščito s sprejetjem člena 165 PDEU.

34. Če bi bilo drugače, ta člen ne bi imel smisla. Očitno je, da ni bil uveden le za zaščito amaterskega športa. Nobena institucionalna jamstva namreč niso zahtevana, zlasti na ravni PDEU, da bi se kdor koli lahko individualno ukvarjal s športom ali ustanovil amatersko športno društvo. Navedeni člen je bil vstavljen prav zaradi dejstva, da šport hkrati pomeni področje, na katerem se izvaja pomembna gospodarska dejavnost. Namen uvedbe člena 165 PDEU je bil torej poudariti posebno družbeno naravo te gospodarske dejavnosti, s katero se lahko v nekaterih pogledih utemelji drugačno obravnavanje. Natančneje, navesti je treba, da izrazi, ki so bili ciljno uporabljeni v besedilu tega člena (med drugim izrazi „na prostovoljstvu temelječe strukture“, „družbena funkcija“, „evropska razsežnost v športu“, „pravičnost in odprtost pri športnih tekmovanjih“, „sodelovanje med organi, odgovornimi za šport“), ponazarjajo posebnost tega modela, ki ga želi zakonodajalec Unije zaščititi.

35. Člena 165 PDEU seveda ni mogoče razlagati ločeno, brez upoštevanja zahtev iz členov 101 in 102 PDEU, ki se uporabljata tudi na področju športa (zlasti kadar imajo zadevne dejavnosti gospodarsko razsežnost). Enako velja za uporabo določb konkurenčnega prava na tem področju. Vendar uporabe določb PDEU na področju športa ni mogoče omejiti le na člena 101 in 102 PDEU, saj se člen 165 PDEU lahko uporablja tudi kot standard pri razlagi in uporabi zgoraj navedenih določb konkurenčnega prava. Člen 165 PDEU je tako na svojem področju posebna določba v primerjavi s splošnimi določbama členov 101 in 102 PDEU, ki se uporabljata za vse gospodarske dejavnosti. Nobena določba PDEU ne zahteva *ab initio* izključne ali prevladujoče uporabe glede na druge določbe, pri čemer razmerja med njimi poleg tega ureja načelo specialnosti. Poleg tega je člen 165 PDEU po svoji naravi „horizontalna“ določba, saj ga je treba upoštevati pri izvajanju drugih politik Unije. Prav tako je treba v skladu s členom 7 PDEU različne politike Unije izvajati usklajeno in pri tem upoštevati vse cilje, ki jih Unija želi zaščititi.

36. V zvezi s tem ugotavljam, da sta vpliv „alternativnih modelov“, navedenih v točki 33 teh sklepnih predlogov, in liberalizacija športnega gospodarstva povzročila gibanja, ki nasprotujejo monopolu nekaterih evropskih športnih zvez, med drugim v zvezi z organiziranjem in komercialnim izkoriščanjem najbolj donosnih tekmovanj. Z gospodarskega vidika je bil glavni cilj teh „separatističnih“ gibanj – ki so jih pogosto sprožili klubi, včlanjeni v te športne zveze – čim bolj povečati finančne prihodke iz komercialnega izkoriščanja teh tekmovanj s spremembo strukture in organizacijskega modela zadnjenavedenih, ki so bila prej pod okriljem teh zvez. Glede evropskega nogometa, želja po oblikovanju zaprte (ali „polodprte“) lige ali tekmovanja ni nova, kar dokazujejo poskusi oblikovanja tekmovanj, ki bi konkurirala tekmovanjem UEFA, v 90. letih prejšnjega stoletja in prvem desetletju 21. stoletja, ki pa se niso uresničili.²⁰

¹⁹ To velja za nacionalne lige najpomembnejših ameriških športov: National Basketball Association (NBA) za košarko, National Football League (NFL) za ameriški nogomet, Major League Baseball (MLB) za bejzbol in National Hockey League (NHL) za hokej na ledu.

²⁰ Glej na primer projekta *Media Partners* in *Golden League*.

37. S pravnega vidika se je nasprotovanje modelu upravljanja športnih zvez pogosto oprlo na konkurenčno pravo. Glavna vprašanja, ki so se izpodbijala pred nacionalnimi organi za konkurenco, Komisijo in nacionalnimi sodišči, so tako vključevala združevanje dvojne vloge športnih zvez kot regulatorja in gospodarskega akterja, monopolistično strukturo nekaterih trgov za organizacijo športnih tekmovanj in trženje povezanih pravic ter zavrnitev teh zvez, da bi dovolile organiziranje neodvisnih tekmovanj in s tem dovolile vstop novih konkurentov na zadevne trge.

38. V skladu s tem je v tej zadevi nasprotovanje družbe ESLC modelu UEFA in FIFA za organiziranje nogometnih tekmovanj in njihovo trženje temeljilo predvsem na konkurenčnem pravu.

3. Upoštevanje posebnosti športa in „evropskega modela športa“ v okviru konkurenčne analize

39. Iz dolgoletne in ustaljene sodne prakse Sodišča izhaja, da šport, ne glede na to, da je bila poudarjena njegova posebnost, spada na področje uporabe prava Unije in zlasti določb Pogodbe o gospodarskem pravu Unije, če je gospodarska dejavnost.²¹

40. Zlasti v zvezi s konkurenčnim pravom Unije združljivosti pravil, ki jih izdajo športne zveze, in njihovega ravnanja na trgu ni mogoče presojati abstraktno, brez upoštevanja vseh elementov, ki so del pravnih in dejanskih okoliščin, v katere so vključena.

41. Zaradi posebnih značilnosti športnih dejavnosti se te razlikujejo od drugih gospodarskih sektorjev. Za šport je značilna visoka stopnja soodvisnosti, saj so klubi odvisni drug od drugega, da se lahko organizirajo in razvijajo v okviru športnih tekmovanj. Iz tega je razvidno, da sta potrebna stopnja enakosti in določeno konkurenčno ravnovesje, kar sta značilnosti, po katerih se šport razlikuje od drugih sektorjev, v katerih konkurenca med gospodarskimi subjekti nazadnje privede do izrinjenja neučinkovitih družb s trga.

42. Čeprav se torej na posebne značilnosti športa ni mogoče sklicevati za izključitev športnih dejavnosti s področja uporabe PEU in PDEU, so sklicevanja na te posebnosti ter družbeno in vzgojno funkcijo športa v členu 165 PDEU lahko upoštevna med drugim za analizo morebitne objektivne upravičenosti omejitev konkurence ali temeljnih svoboščin na področju športa.²²

4. Obveznosti športne zveze, ki ima pooblastilo za odobritev in preprečevanje nasprotja interesov

43. Glede na vlogo, ki je tradicionalno dodeljena športnim zvezam, so te izpostavljene tveganju nasprotja interesov, ki izhaja iz dejstva, da imajo po eni strani regulativne pristojnosti, po drugi strani in vzporedno pa opravljajo gospodarsko dejavnost.

44. Vprašanje morebitnega nasprotja interesov, ki izhaja iz tega, da sta UEFA in FIFA združili izvajanje gospodarske dejavnosti, ki zajema organiziranje in trženje tekmovanj, z izvajanje regulativnih pristojnosti, je izrecno navedeno v prvem in drugem vprašanju za predhodno

²¹ Glej zlasti sodbi z dne 12. decembra 1974, Walrave in Koch/Association Union Cycliste Internationale in drugi (36/74, EU:C:1974:140, točka 8), in z dne 25. aprila 2013, Asociația Accept (C-81/12, EU:C:2013:275, točka 45 in navedena sodna praksa).

²² Glej v tem smislu in po analogiji sodbo z dne 16. marca 2010, Olympique Lyonnais (C-325/08, EU:C:2010:143, točka 40).

odločanje. Zato je treba pred analizo spornih določb z vidika členov 101 in 102 PDEU pojasniti obveznosti športnih zvez, kakršni sta UEFA in FIFA pri izvajanju njunih pooblastil, in ukrepe, ki jih je treba sprejeti za preprečevanje nasprotja interesov.

45. V zvezi s tem je Sodišče v dveh sodbah, od katerih se ena nanaša na ureditev športne discipline, druga pa na ureditev svobodnega poklica, temelje analitičnega okvira, „posvečenega“ vprašanju združevanja regulativne pristojnosti na eni strani in gospodarske dejavnosti na drugi postavilo pod isto streho.

46. Natančneje, po eni strani je Sodišče v sodbi MOTOE²³ razsodilo, da kadar ureditev pravnih oseb, ki sama organizira in komercialno izkorišča tekmovanja, daje pooblastilo za imenovanje oseb, ki so pooblaščenec za organizacijo navedenih tekmovanj in za določitev pogojev, pod katerimi se ta organizirajo – tej pravni osebi daje očitno prednost pred njenimi konkurenti. Podjetje, ki ima tako pravico, lahko drugim subjektom prepreči dostop na zadevni trg. Zato morajo za izvajanje te regulativne naloge veljati omejitve, obveznosti ali nadzor, da se zadevni pravni osebi prepreči, da bi s spodbujanjem tekmovanj, ki jih organizira ali pri organizaciji katerih sodeluje, izkrivljala konkurenco. Po drugi strani je bila ta sodna praksa po analogiji uporabljena v drugi sodbi Sodišča, izdani v zadevi glede razlage člena 101 PDEU v zvezi s pravili, ki jih je sprejelo podjetniško združenje, ki je bilo obenem subjekt in regulator upoštevnega trga, v tem primeru trga obveznega usposabljanja pooblaščenih računovodij.²⁴

47. V obravnavani zadevi ni sporno, da ima UEFA dvojno funkcijo, po eni strani regulativno, ko sprejema pravila glede profesionalnega nogometa, in po drugi strani gospodarsko, ko organizira športna tekmovanja. Ker je ta zveza tudi pooblaščenec za odobritev tekmovanj, ki jih organizirajo tretje osebe, te okoliščine lahko povzročijo nasprotje interesov, kar pomeni, da za njo veljajo nekatere obveznosti v okviru izvajanja njenih regulativnih obveznosti, da ne izkrivlja konkurence.

48. Vendar je treba najprej poudariti, da iz sodne prakse Sodišča, navedene v točki 46 teh sklepnih predlogov, izhaja, da zgolj okoliščina, da isti subjekt hkrati izvaja funkcijo regulatorja in organizatorja športnih tekmovanj, sama po sebi ne pomeni kršitve konkurenčnega prava Unije²⁵. Poleg tega iz te sodne prakse izhaja, da je najpomembnejša obveznost, ki jo ima športna zveza v položaju UEFE, zagotoviti, da se tem tretjim osebam neupravičeno ne odvzame dostopa do trga do te mere, da je konkurenca na tem trgu izkrivljena.

49. Iz tega je razvidno, da športne zveze pod nekaterimi pogoji tretjim osebam lahko zavrnejo dostop do trga, ne da bi to pomenilo kršitev členov 101 in 102 PDEU, če je ta zavrnitev utemeljena z legitimnimi cilji in so ukrepi, ki jih sprejmejo te zveze, sorazmerni z navedenimi cilji.

²³ Sodba z dne 1. julija 2008 (C-49/07, v nadaljevanju: sodba MOTOE, EU:C:2008:376, točki 51 in 52).

²⁴ Glej sodbo z dne 28. februarja 2013, Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas (C-1/12, v nadaljevanju: sodba OTOC, EU:C:2013:127, točki 88 in 89).

²⁵ Sodba MOTOE (točki 51 in 52).

C. Vprašanja za predhodno odločanje

50. V obravnavani zadevi se obravnavajo pravila, ki sta jih sprejeli FIFA in UEFA kot zvezi, katerih namen je „urejati“ različne vidike svetovnega in evropskega nogometa. Ta pravila so treh vrst in vključujejo:

- sistem predhodnega dovoljenja FIFE in UEFE za vsa mednarodna nogometna tekmovanja, vključno s tekmovanji, ki jih nameravajo organizirati in tržiti tretji subjekti (ki niso včlanjeni v ti zvezi);
- določbe, s katerimi ti zvezi od svojih neposrednih ali posrednih članov (in sicer nacionalnih nogometnih zvez, nogometnih lig in profesionalnih nogometnih klubov) ter nazadnje tudi od igralcev pod grožnjo izključitve zahtevata, da sodelujejo le na mednarodnih tekmovanjih, ki jih organizirata ali ki jih je z njunim dovoljenjem organiziral tretji subjekt;
- določbe, v skladu s katerimi je FIFA (ali v nekaterih pogledih FIFA in regionalne konfederacije, vključno z UEFO) „izvirna“ imetnica vseh športnih pravic, povezanih z mednarodnimi nogometnimi tekmovanji „v njeni pristojnosti“, ter je edina pristojna za izkoriščanje teh pravic in odobritev prenosa teh tekmovanj v vseh oblikah.

51. Predložitveno sodišče s prvima vprašanjema za predhodno odločanje v bistvu postavlja vprašanje združljivosti zahteve predhodnega dovoljenja FIFE in UEFE s členoma 101 oziroma 102 PDEU.

52. Tretje vprašanje za predhodno odločanje se nanaša na diskrecijsko pravico teh zvez, da svojim članom naložijo sankcije, in na način, kako sta se FIFA in UEFA po objavi ustanovitve ESL javno sklicevali na to tveganje.

53. Ker je sodna praksa bolj razvita v zvezi s sklepi športnih zvez na podlagi člena 101 PDEU, bom na prvem mestu preučil drugo in tretje vprašanje za predhodno odločanje (glede analize sankcij z vidika člena 101 PDEU), nato se bom na drugem mestu posvetil prvemu vprašanju za predhodno odločanje, na tretjem mestu pa petemu vprašanju za predhodno odločanje, ki se nanaša na obstoj morebitnih utemeljitev, če bo ugotovljeno omejevanje konkurence v skladu s členoma 101 in 102 PDEU.

54. Poleg tega menim, da je vprašanje konkurenčne zakonitosti ravnanja, na katero se nanaša tretje vprašanje za predhodno odločanje, po svoji naravi povezano z vprašanjem pravil, ki so predmet prvih dveh vprašanj za predhodno odločanje. Ker je namen sankcij zagotoviti učinkovitost sistema predhodnega dovoljenja in pravil o udeležbi, jih je treba analizirati skupaj.

55. V teh sklepnih predlogih bo nato obravnavano vprašanje združljivosti pravil, ki sta jih uvedli UEFA in FIFA v zvezi z izkoriščanjem komercialnih pravic, ki izhajajo iz nogometnih tekmovanj (četrto vprašanje za predhodno odločanje), s členoma 101 in 102 PDEU ter združljivosti pravil o predhodnem dovoljenju z določbami PDEU o temeljnih svoboščinah (šesto vprašanje za predhodno odločanje).

1. Drugo vprašanje za predhodno odločanje

56. Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem in prvim delom tretjega vprašanja za predhodno odločanje v bistvu sprašuje, ali je treba člen 101 PDEU razlagati tako, da nasprotuje statutarnim določbam FIFE in UEFA, ki se nanašajo na sistem predhodnega dovoljenja, in sankcijam, ki jih predvidevata ti zvezi.

57. Najprej je treba opozoriti, da morajo biti sporazumi, sklepi podjetniških združenj ali usklajena ravnanja za to, da so zajeti s prepovedjo iz člena 101(1) PDEU, taki, da lahko prizadenejo trgovino med državami članicami in morajo imeti za „cilj oziroma posledico“ preprečevanje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence na notranjem trgu.²⁶

58. Na prvem mestu, v zvezi z obstojem sklepa podjetniškega združenja iz ustaljene sodne prakse izhaja, da pojem podjetja v konkurenčnem pravu zajema vsak subjekt, ki opravlja gospodarsko dejavnost, ne glede na njegov pravni status in način financiranja.²⁷ V zvezi s tem člen 101(1) PDEU ne zajema le neposrednih načinov usklajevanja ravnanja med podjetji, temveč tudi institucionalne oblike sodelovanja, to je položaje, v katerih gospodarski subjekti delujejo prek kolektivne strukture ali skupnega organa.²⁸

59. V obravnavani zadevi ni sporno, da so članice FIFE in UEFA nacionalne zveze, ki združujejo klube, za katere nogomet pomeni gospodarsko dejavnost in ki so torej podjetja v smislu člena 101 PDEU.²⁹ Ker so nacionalne zveze podjetniška združenja in ker so zato, ker opravljajo gospodarske dejavnosti, tudi podjetja, sta tudi FIFA in UEFA, zvezi, ki združujeta nacionalne zveze, podjetniški združenji (oziroma „združenji podjetniških združenj“) v smislu člena 101 PDEU. Poleg tega statuti, ki jih sprejmeta taka subjekta, odražajo voljo FIFE in UEFA, da bi uskladili ravnanje svojih članov med drugim glede njihove udeležbe na mednarodnih nogometnih tekmovanjih.³⁰ Zato je statutarne določbe mednarodne športne zveze, kakršne so te v zadevi v glavni stvari, mogoče opredeliti kot „sklepe podjetniških združenj“ v smislu člena 101(1) PDEU.

60. Na drugem mestu, z uporabo pravil konkurenčnega prava se za sklep podjetniškega združenja domneva, da ta lahko vpliva na trgovino med državami članicami.³¹ Zdi se mi, da je v obravnavani zadevi tak vpliv mogoče opredeliti brez večjih težav.

61. Na tretjem mestu, opozoriti je treba, da mora biti „cilj oziroma posledica“ sporazuma, da bi bil zajet s prepovedjo iz člena 101(1) PDEU, omejevanje konkurence. V zvezi s tem iz ustaljene sodne prakse izhaja, da je treba zaradi možnosti izbire, ki jo vsebuje ta pogoj in označuje veznik „ali“, najprej preučiti cilj sporazuma.³²

62. Pojem „omejevanje zaradi cilja“ je treba razlagati ozko in ga je mogoče uporabiti le za nekatera tajna dogovarjanja med podjetji, ki so sama po sebi in ob upoštevanju vsebine njihovih določb, njihovih ciljev ter gospodarskega in pravnega okvira, v katerega so umeščena, za konkurenco tako škodljiva, da je mogoče šteti, da ugotavljanje njihovih posledic ni potrebno, saj je nekatere oblike dogovarjanja med podjetji že zaradi njihove narave mogoče obravnavati kot škodljive za pravilno

²⁶ Glej sodbo z dne 14. januarja 2021, Kilpailu- ja kuluttajavirasto (C-450/19, EU:C:2021:10, točka 20).

²⁷ Sodba MOTOE (C-49/07, EU:C:2008:376, točka 21).

²⁸ Glej sklepne predloge generalnega pravobranilca P. Légerja v zadevi Wouters in drugi (C- 309/99, EU:C:2001:390, točka 62).

²⁹ Glej v tem smislu sodbo z dne 26. januarja 2005, Piau/Komisija (T-193/02, EU:T:2005:22, točka 69).

³⁰ Glej v tem smislu sodbo z dne 19. februarja 2002, Wouters in drugi (C-309/99, EU:C:2002:98, točka 64).

³¹ Sodba z dne 13. julija 2006, Manfredi in drugi (od C-295/04 do C-298/04, EU:C:2006:461, točka 40).

³² Glej sodbo z dne 2. aprila 2020, Budapest Bank in drugi (C-228/18, EU:C:2020:265, točka 33 in navedena sodna praksa).

delovanje običajnega konkurenčnega trga.³³ Pri presoji navedenega okvira je treba upoštevati tudi naravo zadevnega blaga in storitev ter dejanske pogoje delovanja in strukture zadevnega trga ali trgov.³⁴

a) Vprašanje, ali zahteva predhodnega dovoljenja pomeni omejevanje konkurence zaradi cilja

63. Na prvem mestu opozarjam, da iz vsebine pravil v zadevi v glavni stvari izhaja, da je za organiziranje vseh nogometnih tekmovanj v Evropi potrebno predhodno dovoljenje UEFA, ki ima poleg tega izključno pristojnost za organiziranje takih tekmovanj. Ta sistem predhodnega dovoljenja spremlja obveznost udeležbe – za klube in igralce, ki so člani UEFA in FIFE – na tekmovanjih, ki jih organizirata ti zvezi, ter prepoved udeležbe na tekmovanjih, ki jih nista odobrili, pod grožnjo sankcij izključitve.

64. Ob upoštevanju zgornjega opisa je treba ugotoviti, da sistem, ki ga je uvedla UEFA, temelji na vrsti določb, ki se lahko primerjajo s klavzulami o prepovedi konkurence in izključnosti, ki jih spremljajo sankcije za zagotovitev njihove učinkovitosti.

65. Toda ugotoviti je treba, prvič, da take določbe niso del vrst sporazumov ali ravnanj, ki se po naravi in ob upoštevanju pridobljenih izkušenj lahko štejejo za škodljive za dobro delovanje običajnega konkurenčnega trga, ne da bi bilo treba preučiti njihove učinke.³⁵

66. Drugič, sam obstoj sistema predhodnih dovoljenj, ki tretjim organizatorjem omogoča, da zaprosijo za dostop na zadevni trg – ne glede na diskrecijsko pravico UEFA, da tako odobritev zavrne – bi moral zadostovati, da se podvomi o zadostni škodljivosti teh pravil, ki se v sodni praksi zahteva kot merilo za ugotovitev omejevanja zaradi cilja. Na vprašanje, ali vzpostavljeni sistem zadostuje za zagotovitev učinkovite konkurence na zadevnem trgu ali omejuje konkurenco, je mogoče odgovoriti le na podlagi analize protikonkurenčnih učinkov.

67. Na drugem mestu, v zvezi s cilji, ki se jim sledi s pravili UEFA, iz ustaljene sodne prakse izhaja, da to, da UEFA in FIFA lahko uresničujeta legitimne cilje v zvezi s posebnostjo športa, samo po sebi ne more biti element, zaradi katerega vzpostavljena pravila ne bi bila opredeljena kot „omejevanje zaradi cilja“, če se ugotovi, da se za drug cilj, ki se mu z njimi sledi, lahko šteje, da je njegov cilj omejevanje konkurence.³⁶

68. Če pa se domneva, da ciljev, ki jim sledi UEFA, ni mogoče izrecno opredeliti ali ne izhajajo jasno iz vsebine pravil UEFA, kot trdita družba ESLC in Komisija, samo na podlagi tega elementa ni mogoče opredeliti protikonkurenčnega namena.

69. Na tretjem mestu, iz ustaljene sodne prakse izhaja, da se analiza protikonkurenčnega namena ukrepa ne sme omejiti na ločeno preučitev vsebine in cilja preučevanih pravil, ampak je treba upoštevati tudi pravni in gospodarski okvir, v katerega so ta pravila umeščena.³⁷

70. V okviru te analize se mi zdijo še zlasti upoštevni naslednji elementi.

³³ Glej sodbo z dne 30. januarja 2020, Generics (UK) in drugi (C-307/18, EU:C:2020:52, točka 67 in navedena sodna praksa)

³⁴ Glej sodbo z dne 30. januarja 2020, Generics (UK) in drugi (C-307/18, EU:C:2020:52, točka 68 in navedena sodna praksa)

³⁵ Glej sodno prakso, navedeno v opombi 40 teh sklepnih predlogov.

³⁶ Glej sodbo z dne 2. aprila 2020, Budapest Bank in drugi (C-228/18, EU:C:2020:265, točka 52 in navedena sodna praksa).

³⁷ Glej sodbo z dne 18. novembra 2021, Visma Enterprise (C-306/20, EU:C:2021:935, točka 72 in navedena sodna praksa).

71. Najprej, za pravni in gospodarski okvir, v katerega so umeščena ta pravila, je značilno združevanje regulativne pristojnosti z izvajanjem gospodarske dejavnosti, zaradi česar je UEFA v posebnem položaju, ki ji nalaga nekatere obveznosti, da bi se izognila nasprotju interesov³⁸.

72. V zvezi s tem ni dvoma o dejstvu, da ima UEFA diskrecijsko pravico, ki med drugim izhaja iz njenega posebnega položaja na zadevnem trgu kot vodstvenega organa nogometa v Evropi. Čeprav mora zato UEFA postopek predhodnega dovoljenja urediti tako, da se izogne dajanju prednosti lastnim tekmovanjem z neupravičenim zavračanjem dogodkov, za katere je potrebno dovoljenje in ki jih predlagajo tretje osebe, pa bi šele konkretna analiza izvajanja njene diskrecijske pravice omogočila, da se ugotovi, ali jo je UEFA diskriminatorno in neustrezno uporabila, da bi se dokazali protikonkurenčni učinki.

73. Ob predpostavki, da sistem predhodnega dovoljenja, ki ga je vzpostavila UEFA, ni urejen s postopkom, za katerega veljajo jasno opredeljena, pregledna, nediskriminatorna in preverljiva merila za dovoljenje v smislu sodne prakse Sodišča, ki izhaja iz sodb MOTOE in OTOC, kot očitno meni predložitveno sodišče, je iz iste sodne prakse jasno razvidno, da neobstoj takih meril ne more samodejno povzročiti opredelitve kot „omejevanje konkurence zaradi cilja“, ampak se zdi bolj znak omejevalnih učinkov, ki pa jih je treba potrditi na podlagi podrobne analize.³⁹

74. Poleg tega je omejevanje konkurence načeloma mogoče (z zahtevano gotovostjo) ugotoviti le, če bi se za ukrep predhodnega dovoljenja dejansko izkazalo, da je objektivno potreben za ustanovitev alternativnega tekmovanja, kot je ESL. Toda v obravnavani zadevi se zdi, da s (povsem) pravnega vidika tako dovoljenje ni nujno, tako da se lahko kakršno koli neodvisno tekmovanje zunaj ekosistema UEFE in FIFE ustanovi svobodno in brez poseganja UEFE.

75. V nasprotju s položajem v zadevi, v kateri je bila izdana sodba MOTOE, niti FIFA niti UEFA nista javna subjekta in nimata nobene posebne ali izključne pravice, zaradi katere bi morale podjetje, ki namerava organizirati mednarodno ali evropsko nogometno tekmovanje, nujno pridobiti dovoljenje enega od teh subjektov. Poleg tega nobena določba javnega prava temu podjetju ne nalaga, da mora upoštevati pravila, ki sta jih določila ta subjekta, v nasprotju s položajem v zadevi, v kateri je bila izdana sodba OTOC.

76. Tako načeloma klubom, ki sestavljajo ESL, nič ne preprečuje, da se zgledujejo po drugih športnih disciplinah in ustanovijo lastno tekmovanje zunaj okvira UEFE. Toda v obravnavani zadevi se zdi, da sistem predhodnega dovoljenja s strani zadnjenavedene ovira ustanovitev ESL, predvsem zato, ker želijo klubi pobudniki tega projekta ostati včlanjeni tudi v UEFO in biti upravičeni do prednosti, ki izhajajo iz tega članstva. V zvezi s tem je treba navesti, da v skladu s sodno prakso Sodišča cilj ukrepov, namenjenih obravnavi tega pojava „dvojnega članstva“, kot so klavzule o prepovedi konkurence ali o izključnosti, ni omejiti konkurenco.⁴⁰

77. Nazadnje na vprašanje, ali bi se taka pobuda v praksi dejansko lahko uresničila zaradi drugih ovir, ki bi lahko obstajale, kot je sistem sankcij, ki bi jim bili izpostavljeni klubi in igralci, včlanjeni v UEFO (ter finančne in športne posledice, ki bi jih taka odločitev lahko imela za vpletene strani),

³⁸ Glej točki 46 in 47 teh sklepnih predlogov.

³⁹ Sodba OTOC (točke od 70 do 100).

⁴⁰ Glej med drugim sodbe z dne 11. julija 1985, Remia in drugi/Komisija (42/84, EU:C:1985:327, točka 19); z dne 28. januarja 1986, Pronuptia de Paris (161/84, EU:C:1986:41, točki 16 in 17); z dne 15. decembra 1994, DLG (C-250/92, EU:C:1994:413, točki 40 in 41), ter z dne 26. novembra 2015, Maxima Latvija (C-345/14, EU:C:2015:784, točki 21 in 24).

ni mogoče odgovoriti na podlagi abstraktne preučitve zadevnih pravil, ampak le v okviru podrobne preučitve konkretnih učinkov uporabe teh pravil. Te sankcije bi imele poleg tega omejevalni učinek le, če bi zadevni klubi želeli ostati včlanjeni v UEFO.⁴¹

78. Glede na zgornje ugotovitve menim, da čeprav imajo pravila v zadevi v glavni stvari lahko učinek omejevanja dostopa konkurentov UEFA na trg organiziranja nogometnih tekmovanj v Evropi, taka okoliščina, če je dokazana, ne pomeni očitno, da je namen teh pravil omejevati konkurenco v smislu člena 101(1) PDEU.

b) Vprašanje, ali zahteva predhodnega dovoljenja pomeni omejevanje konkurence zaradi posledice

79. Iz ustaljene sodne prakse izhaja, da če omejevanje zaradi cilja ni jasno ugotovljeno – kot se mi zdi, da je v obravnavani zadevi – je treba za namene člena 101(1) PDEU opraviti popolno analizo njegovih posledic.⁴² Namen take analize je ugotoviti, kakšen vpliv na konkurenco bi lahko imela pravila UEFA na trgu organiziranja nogometnih tekmovanj v Evropi.

80. V obravnavani zadevi presoja vplivov pravil UEFA na konkurenco najprej zahteva upoštevanje vseh elementov, ki določajo dostop do upoštevne trga, da bi se tako ugotovilo, ali – na podlagi postopka, ki ga je določila ta zveza – obstaja „dejanska in konkretna možnost“, da konkurent ustvari neodvisno tekmovanje.⁴³

81. V ta namen je treba posebno pozornost nameniti osrednji vlogi UEFA kot vodstvenega organa nogometa na evropski celini in njeni diskrecijski pravici v tej vlogi. Prav tako je treba analizirati gospodarsko moč ESL in klubov, ki jo sestavljajo, zlasti da se presodi, ali se to tekmovanje lahko ustanovi neodvisno od UEFA.

82. V tem okviru je treba po mojem mnenju upoštevati ne le konkretni vpliv ovir za vstop, ki bi lahko nastale zaradi sistema predhodnega dovoljenja UEFA, ampak tudi (in zlasti) vpliv, ki bi ga načrtovane sankcije te zveze lahko imele na razpoložljivost klubov in igralcev, potrebnih za oblikovanje tega novega tekmovanja.

c) Preučitev disciplinske ureditve UEFA v okviru presoje protikonkurenčnega cilja ali posledice

83. Resnost sankcij, ki se uporabljajo v primeru kršitve pravil, ki jih je sprejela športna zveza, ter tveganje njihove uvedbe sta še posebej pomembna elementa pri analizi vsebine in cilja ukrepa, ki ga je sprejela športna zveza, saj te sankcije lahko odvrnejo klube ali igralce od udeležbe na tekmovanjih, ki jih ta zveza ni odobrila. V obravnavani zadevi lahko disciplinski ukrepi, ki jih je, kot se zdi, določila UEFA, vključno z grožnjami sankcij proti udeležencem ESL, zaprejo trg organiziranja nogometnih tekmovanj v Evropi za morebitnega konkurenta, saj bi ta tvegala, da bo prikrajšan tako za udeležbo klubov, potrebnih za organizacijo športnega tekmovanja, ter za dostop do „vira“, ki ga pomenijo igralci.

⁴¹ Glej točko 84 teh sklepnih predlogov.

⁴² Glej sodbo z dne 18. novembra 2021, Visma Enterprise (C-306/20, EU:C:2021:935, točka 71 in navedena sodna praksa).

⁴³ Glej sodbo z dne 26. novembra 2015, Maxima Latvija (C-345/14, EU:C:2015:784, točka 27).

84. Kljub temu vpliva sankcij, ki jih naloži športna zveza, ni mogoče analizirati abstraktno, ne da bi se upošteval splošni okvir, v katerega se umeščajo disciplinski ukrepi, ki jih je določila ta zveza. V zvezi s tem je treba konkretno preučiti odvračilni učinek, ki ga lahko imajo sankcije na zadevne klube (in igralce), ter zlasti možnost, da se zadnjenavedeni glede na svoj položaj na trgu odločijo, da ne bodo upoštevali tveganja naložitve sankcij, ki se mu izpostavljajo s tem, da nadaljujejo z ustanavljanjem neodvisne lige (in v njej sodelujejo). Obseg disciplinske pristojnosti športne zveze se namreč lahko izvaja le v „mejah njene pristojnosti“, ki pa je odvisna od tega, ali jo priznavajo klubi in igralci, ki so vanjo včlanjeni in so se prvotno prostovoljno strinjali, da se bodo podredili njenim pravilom in s tem njenemu nadzoru. Toda če se zadnjenavedeni odločijo, da se bodo „odcepili“ od te zveze z ustanovitvijo novega neodvisnega tekmovanja in z udeležbo na njem, tveganje naložitve sankcije zanje ne more imeti nobenega odvračilnega učinka več.

d) Uporaba teorije pomožnih omejitev za zadevna pravila

85. Da ne bi spadale na področje uporabe člena 101(1) PDEU, morajo biti omejitve, ki jih povzročajo zadevna pravila UEFA, neločljivo povezane z uresničevanjem zakonitih ciljev in sorazmerne z njimi. Zato je treba preučiti, ali – kot v bistvu trdijo FIFA, UEFA in številne vlade – ne glede na morebitne omejevalne učinke konkurence značilnosti sistema predhodnega dovoljenja in ureditve sankcij omogočajo uresničitev zakonitih ciljev, ki jim sledi UEFA, ne da bi presegle to, kar je nujno za njihovo uresničevanje.⁴⁴

86. Ker je uporaba teorije pomožnih omejitev v okviru športa v središču obravnavane zadeve, menim, da je koristno navesti nekaj pojasnil o analitičnem okviru, ki sledi.

1) Uvodne ugotovitve o analitičnem okviru pomožnih omejitev

87. Teorija pomožnih omejitev je bila prvotno razvita v okviru „povsem“ trgovinskih sporazumov⁴⁵. Za „pomožno omejitev“ se torej šteje vsaka omejitev, ki je neposredno povezana in potrebna za izvršitev glavnega ukrepa, ki pa ni protikonkurenčen.⁴⁶

88. Sodna praksa o „komercialnih pomožnih omejitvah“ (*commercial ancillary restraints*) se je potem razširila na omejitve, ki so se štele za potrebne zaradi javnega interesa, s čimer so nastale „regulativne pomožne omejitve“ (*regulatory ancillary restraints*).⁴⁷ Sodišče je tako priznalo, da je v nekaterih primerih mogoče uravnotežiti „nekomercialne“ cilje z omejevanjem konkurence in ugotoviti, da prvi prevladajo nad drugimi, zaradi česar ni kršen člen 101(1) PDEU.

89. Ta sodna praksa, ki je bila prvič vzpostavljena v sodbi Wouters in drugi, ki se je nanašala na pravila poklicne etike odvetnikov,⁴⁸ je bila potem uporabljena – razen sodbe Meca-Medina in Majcen/Komisija⁴⁹ v zvezi z dejavnostjo športne zveze – v okviru zadev, ki so se nanašale na

⁴⁴ Glej sodbi z dne 19. februarja 2002, Wouters in drugi (C-309/99, EU:C:2002:98, točka 97), in z dne 18. julija 2006, Meca-Medina in Majcen/Komisija (C-519/04 P, EU:C:2006:492, točka 42).

⁴⁵ Glej v tem smislu sodbi z dne 25. oktobra 1977, Metro SB-Großmärkte/Komisija (26/76, EU:C:1977:167), in z dne 28. januarja 1986, Pronuptia de Paris (161/84, EU:C:1986:41).

⁴⁶ Ta pojem, ki je prvotno izhajal iz uporabe člena 101 PDEU za sporazume med podjetji, se pojavlja v pravu koncentracij. Glej v tem smislu člen 6 Uredbe Sveta (ES) št. 139/2004 z dne 20. januarja 2004 o nadzoru koncentracij podjetij (Uredba ES o koncentracijah) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 3, str. 40).

⁴⁷ Whish, R., in Bailey, D., Competition Law, Oxford University Press, Oxford, 2021 (10th Edition), str. od 139 do 142, ter Faull, N. in Nikpay A., The EU Law Competition, Third Edition, Oxford University Press, 2014, str. od 253 do 255..

⁴⁸ Sodba z dne 19. februarja 2002 (C-309/99, EU:C:2002:98, točke od 86 do 94 in od 97 do 110).

⁴⁹ Sodba z dne 18. julija 2006 (C-519/04 P, EU:C:2006:492).

prakse ali dejanja poklicnih zbornic.⁵⁰ Čeprav je sodna praksa na področju regulativnih pomožnih omejitev še omejena – in še bolj omejena na področju športa, saj je zadeva, v kateri je bila izrečena navedena sodba Meca-Medina in Majcen/Komisija edini precedens za uporabo te teorije na področju športa – se zdi, da je Sodišče pri njeni uporabi v navedenih zadevah uporabilo omejevalen pristop. Zato ni dovolj abstraktno sklicevanje na „nejasne“ ali splošne cilje; če se ugotovi obstoj takih ciljev, mora biti omejitev objektivno potrebna za izvedbo glavnega ukrepa in sorazmerna z njim,⁵¹ pri čemer je treba to analizo opraviti konkretno in podrobno.⁵²

90. Ta pristop se mi zdi upravičen, saj že sam pojem in temeljna zamisel teorije pomožnih omejitev nalagata ozko razlago. Opozarjam, da gre za izključitev nekaterih vidikov sporazuma, ki (dejansko ali potencialno) škodijo konkurenci s področja uporabe člena 101(1) PDEU, le če so neposredno povezani z uresničevanjem glavnega ukrepa, ki ni protikonkurenčen, in nujni zanj. Sprejetje širše razlage bi pomenilo nevarnost izogibanja pravilom konkurenčnega prava, kar ne bi bilo sprejemljivo, zlasti ker ni sporno, da so zadevne dejavnosti – ne glede na to, da jih izvajajo športne zveze – gospodarske dejavnosti, za katere velja konkurenčno pravo.

91. Kljub temu se analitični okvir regulativnih pomožnih omejitev (vključno s tistimi, ki so povezane s športom) razlikuje od okvira povsem komercialnih omejitev, saj je treba nujnost navedenih omejitev presojati glede na cilje, ki so po naravi bolj „abstraktni“ od zadevnih ciljev v okviru trgovinskih sporazumov. Poleg tega ugotavljam, da posebnost regulativnih pomožnih omejitev, zlasti „športnih“, temelji na dejstvu, da se upošteva velik razpon (nekomercialnih) ciljev, ki lahko segajo od precej tehničnih ciljev (kot so protidopinška pravila ali nekateri posebni vidiki, povezani z zadevnimi športnimi disciplinami) do drugih splošnejših ciljev, kakršni so priznani na podlagi člena 165 PDEU (kot sta načeli poštenosti ali športnih dosežkov). Ne sme se pozabiti, da ta analiza *in fine* omogoča „vključitev“ posebnosti športa v analizo konkurence v okviru zelo zahtevne naloge iskanja ravnovesja med „komercialnimi“ in „športnimi“ vidiki profesionalnega nogometa.

92. Po teh pojasnilih je treba zdaj preučiti, prvič, ali so cilji, ki se jim sledi s spornimi pravili UEFA (in FIFE), zakoniti, nato pa preučiti, drugič, ali so ukrepi, ki jih je sprejela ta zveza, neločljivo povezani s temi cilji in sorazmerni z njimi.

2) Zakonitost ciljev, ki se jim sledi s pravili UEFA

93. V zvezi s posebnimi pravili o predhodnem dovoljenju in udeležbi, ki so predmet obravnavane zadeve, ni sporno, da večina ciljev, na katere se sklicujeta UEFA in FIFA, izhaja iz „evropskega modela športa“ ter so torej izrecno zajeti s primarnim pravom Unije in med drugim s členom 165 PDEU, tako da njihove zakonitosti ni mogoče izpodbijati. Natančneje, to velja za pravila, katerih namen je zagotoviti odprtost tekmovanj in varovanje zdravja in varnosti igralcev ter zagotoviti solidarnost in prerazporeditev prihodkov. Med temi cilji, povezanimi s posebnostjo športa, so bili nekateri priznani tudi v sodni praksi Sodišča, kot je cilj, povezan z ohranjanjem poštenosti tekmovanj in ravnovesja med klubi, da se ohrani določena stopnja enakosti in negotovosti.⁵³

⁵⁰ Glej sodbe z dne 18. julija 2013, Consiglio Nazionale dei Geologi (C-136/12, EU:C:2013:489); z dne 4. septembra 2014, API in drugi (od C-184/13 do C-187/13, C-194/13, C-195/13 in C-208/13, EU:C:2014:2147), ter z dne 23. novembra 2017, CHEZ Elektro Bulgaria in FrontEx International (C-427/16 in C-428/16, EU:C:2017:890).

⁵¹ To merilo je bilo ponovljeno v točki 29 Sporočila Komisije o smernicah za uporabo člena 81(3) ES (postal člen 101 PDEU) (2004/C 101/08), v kateri je navedeno, da je „[o]mejitev neposredno povezana z glavnim ukrepom, če je podrejena uresničevanju tega ukrepa in z njim neločljivo povezana“.

⁵² Glej zlasti sodbo z dne 4. septembra 2014, API in drugi (od C-184/13 do C-187/13, C-194/13, C-195/13 in C-208/13, EU:C:2014:2147, točke 37, 41 in od 49 do 57).

⁵³ Glej sodbo z dne 15. decembra 1995, Bosman (C-415/93, EU:C:1995:463, točka 106).

94. Vendar iz sodne prakse Sodišča izhaja, kot je navedeno v točki 85 teh sklepnih predlogov, da uresničevanje zakonitih ciljev samo po sebi ne more zadostovati za izključitev pravil UEFA in FIFE s področja uporabe člena 101(1) PDEU, temveč je treba v okviru konkretne analize ugotoviti, da so ukrepi, sprejeti za doseg ciljev, ki se jim sledi, nujni in sorazmerni.

3) Neločljiva povezanost in sorazmernost omejevanja konkurence glede na cilje, ki se jim sledi

i) Neločljiva povezanost sistema predhodnega dovoljenja

95. Najprej je treba opozoriti, da je Sodišče priznalo, da morajo športne zveze sprejeti pravila, primerna za organizacijo športne discipline.⁵⁴ Iz tega izhaja, da se z organizacijskega vidika zdi zakonito, da se neki subjekt določi za odgovornega za zagotavljanje spoštovanja teh pravil in da ima potrebna „orodja“ za izpolnjevanje te naloge.

96. Tako je zlasti v okviru športne discipline, kot je nogomet, za katerega je značilno znatno število akterjev na različnih ravneh piramide pri organizaciji in poteku tekem in tekmovanj. Zdi se, da je sistem predhodnega dovoljenja bistven mehanizem upravljanja evropskega nogometa, da se po eni strani zagotovi enotna uporaba pravil tega športa in po drugi strani, natančneje, spoštovanje skupnih standardov med različnimi tekmovanji. S takim sistemom se prav tako zagotavlja usklajevanje in združljivost koledarjev nogometnih tekem in tekmovanj v Evropi.

97. Brez mehanizma nadzora *ex ante* UEFA in FIFA praktično ne bi mogli zagotoviti, da se zastavljeni cilji uresničujejo. V zvezi s tem je treba navesti, da s tem, da obstajajo druge športne discipline, ki delujejo na podlagi drugačnih „modelov športa“, ne da bi bilo na primer za organizacijo neodvisnih tekmovanj potrebno predhodno dovoljenje ustreznega športnega regulativnega organa, ni mogoče ovreči neločljive povezanosti sistema predhodnega dovoljenja, ki ga je vzpostavila UEFA (ki ga je sicer mogoče najti tudi v drugih športnih disciplinah). Kot je namreč ugotovljeno v točki 32 teh sklepnih predlogov, „evropski model športa“ ne izključuje možnosti, da so druge športne discipline organizirane drugače.

98. Poleg povsem „športnih“ vidikov bi bil po drugi strani tak sistem morda potreben za ohranitev sedanje strukture evropskega nogometa in cilja solidarnosti. Ta cilj pa je tesno povezan s prerazporeditvijo in ponovnim vlaganjem prihodkov od nogometnih tekmovanj, organiziranih pod okriljem FIFE in UEFA.

99. V zvezi s tem pa je treba pojasniti, da mora predložitveno sodišče glede na različna stališča, izražena na obravnavi glede namena in obsega zadevnih financiranj, preveriti, ali mehanizem prerazporeditve prihodkov, ki ga je vzpostavila UEFA, dejansko omogoča doseganje zastavljenih ciljev. Enako velja za predlog (ali zavezo) družbe ESLC, da se zneski, ki jih trenutno plačuje UEFA, „nadomestijo“ s „solidarnostnimi plačili“, da se ugotovi, ali bi tak mehanizem dejansko lahko nadomestil mehanizem, ki ga trenutno uporablja UEFA (ne da bi bila ogrožena sedanja struktura evropskega nogometa).

⁵⁴ Glej sodbo z dne 11. aprila 2000, Deliège (C-51/96 in C-191/97, EU:C:2000:199, točki 67 in 68).

ii) Neločljiva povezanost sankcij

100. Zgornje ugotovitve veljajo tudi za disciplinsko ureditev UEFA in FIFE. Vsa pravila, ki jih sprejme športna zveza, bi bila namreč brez disciplinskih ukrepov, s katerimi se zagotavlja njihova učinkovitost in doseže, da njeni neposredni člani in neodvisni organizatorji spoštujejo pravila, sprejeta za urejanje nogometa, nesmiselna.

iii) Uporaba pravil UEFA o predhodnem dovoljenju in sankcijah v obravnavani zadevi

101. V obravnavani zadevi ni sporno, da bi bila udeležba večine klubov, ki sodelujejo v ESL (to je petnajst od dvajsetih udeležencev), zagotovljena. Poleg tega so ustanovni klubi ESL nameravali še naprej sodelovati na odprtih nacionalnih tekmovanjih, ki jih organizirajo nacionalne zveze in lige pod okriljem FIFE in UEFA.

102. Vendar bi tako tekmovanje neizogibno negativno vplivalo na nacionalna prvenstva, saj bi zmanjšalo privlačnost teh tekmovanj (in zlasti tistih v državah članicah, katerih klubi so del ESL). V sedanjem okviru ima končna uvrstitev, dosežena ob koncu vsake sezone v nacionalnih prvenstvih, odločilno vlogo pri določanju udeležencev tekmovanja na najvišji evropski ravni, zaradi česar je uvrstitev (glede na raven nacionalne lige) na najvišja mesta na teh prvenstvih še posebej privlačna. Ta element bi lahko izginil ali vsaj močno oslabil, če bi bili rezultati nacionalnih lig v veliki meri nepomembni za udeležbo na najvišji ravni piramide, kot se zdi, da izhaja iz ambicij ESL. Tako bi bili ustanovni klubi v svojih nacionalnih ligah zaščiteni pred konkurenco rivalskih klubov za mesto na evropskem tekmovanju na najvišji ravni. Toda zdi se, da tako tekmovanje ni v skladu z načelom, ki velja za evropski nogomet, v skladu s katerim udeležba na tekmovanjih temelji na „športnih dosežkih“ in rezultatih, doseženih na igrišču.

103. Poleg tega bi lahko tekmovanje z značilnostmi ESL lahko negativno vplivalo na načelo enakih možnosti, ki je sestavni del poštenih tekmovanj. Nekateri klubi bi si z zagotovljeno udeležbo v ESL namreč lahko zagotovili znatne dodatne prihodke, hkrati pa bi vzporedno še naprej sodelovali v nacionalnih tekmovanjih, v katerih bi se pomerili z drugimi klubi, ki ne bi imeli možnosti ustvariti primerljivih prihodkov, kaj šele na stalni in dosledni osnovi. Zagotovljeni prihodki iz stalne udeležbe na najvišji ravni se lahko štejejo za pomembno konkurenčno prednost pri financiranju pridobivanja in plačevanja novih igralcev, kar je odločilni dejavnik konkurence. Dejstvo, da trenutno obstajajo velike razlike med klubi, ki sodelujejo na tekmovanjih UEFA, ne bi moglo upravičiti povečanja teh razlik.

104. Poleg tega bi v skladu s skoraj enotnim stališčem vlad, ki so sodelovale v postopku v tej zadevi, tako tekmovanje v bistvu preprečilo udeležbo ekip iz večine evropskih držav, saj bi bilo omejeno na udeležence iz omejenega števila držav, kar bi prav tako lahko ogrozilo „evropsko“ razsežnost modela športa, ki je zagotovljen s členom 165 PDEU.

105. Ob pridržku preverjanja, ki ga mora v zvezi s tem opraviti predložitveno sodišče, bi lahko model ESL ogrozil tudi načelo solidarnosti, saj bi lahko ustanovitev te oblike tekmovanja zmanjšala privlačnost in donosnost tekmovanj UEFA (zlasti tekmovanja *Liga prvakov*) ter s tem zmanjšala prihodke iz njih, katerih del je namenjen razvoju nogometa na lokalni ravni.

106. Poleg povsem športnih ciljev in tudi ob domnevi, da so pravila, ki sta jih uvedli UEFA in FIFA, in njune grožnje s sankcijami, izhajala iz povsem gospodarskih razlogov, bi se take statutarne določbe lahko izkazale za nujne. Zato menim, da je treba v okviru obravnavane zadeve

uporabo pravil, ki jih je uvedla UEFA, in njeno ravnanje glede družbe ESLC razlagati tako, da sta namenjena preprečevanju pojava „dvojnega članstva“ (*dual membership*) (ali pridobivanje nezasluženih koristi *free riding*), ki bi lahko oslabil položaj UEFA (in s tem FIFE) na trgu.

107. V zvezi s tem je treba opozoriti, da namen družbe ESLC ni ustanoviti „prave“ neodvisne zaprte lige (*breakaway league*), ampak vzpostaviti tekmovanje, ki bi konkuriralo tekmovanju UEFA v najbolj donosnem segmentu trga organiziranja evropskih nogometnih tekmovanj, pri čemer bi ostalo del ekosistema UEFA s sodelovanjem na nekaterih od teh tekmovanj (zlasti na nacionalnih prvenstvih). Povedano drugače, zdi se, da želijo klubi ustanovitelji družbe ESLC po eni strani uživati pravice in prednosti, povezane s članstvom v UEFA, ne da bi jih zavezovala njena pravila in obveznosti.

108. Vendar z vidika konkurenčnega prava podjetju (ali podjetniškemu združenju, kot je UEFA) ni mogoče očitati, da poskuša zaščititi lastne gospodarske interese, zlasti v zvezi s takim „oportunističnim“ projektom, ki bi ga lahko znatno oslabil⁵⁵. V zvezi s tem je treba opozoriti, da je Sodišče že razsodilo, da so statutarne določbe zadruge, ki omejujejo možnosti svojih članov (vključno s sankcijami izključitve), da so del drugih oblik konkurenčnega sodelovanja, ustrezne.⁵⁶

109. Nazadnje je treba navesti, da v nasprotju s trenutno še nerešeno zadevo C-124/21 P (International Skating Union/Komisija), v tem primeru ne gre za to, da bi UEFA zavrnila organizacijo tekmovanja ali naložila disciplinske ukrepe klubom, ki želijo sodelovati na tretjem dogodku ali tekmovanju, ki ne bi moglo vplivati na športni koledar ali destabilizirati obstoječe strukture modela upravljanja in organiziranja zadevne športne discipline⁵⁷.

110. Ob upoštevanju zgornjih ugotovitev menim, da se lahko nepriznavanje v bistvu zaprtega tekmovanja, kot je ESL, s strani FIFE in UEFA šteje za neločljivo povezano z uresničevanjem nekaterih zakonitih ciljev (v smislu sodne prakse, ki izhaja iz sodb z dne 19. februarja 2002, Wouters in drugi, C-309/99, EU:C:2002:98), in z dne 18. julija 2006, Meca-Medina in Majcen/Komisija, C-519/04 P, EU:C:2006:492) v delu, v katerem je njegov namen ohraniti načela sodelovanja na podlagi športnih rezultatov, enakih možnosti in solidarnosti, na katerih temelji piramidna struktura evropskega nogometa.

4) Sorazmernost sistema predhodnega dovoljenja in sankcij, določenih v pravilih UEFA

111. Predložitveno sodišče že v besedilu prvih treh vprašanj za predhodno odločanje meni, da tako za postopek predhodnega dovoljenja kot za postopek naložitve sankcij ne veljajo „objektivna, pregledna in nediskriminatorna“ merila. V zvezi s tem je treba navesti, da je Sodišče v sodbah MOTOE in OTOC poudarilo pomen ureditve možnosti, da športna zveza uporabi svoja pooblastila za dovoljenje in sankcioniranje z merili, ki jih je opredelilo predložitveno sodišče, da se prepreči vsako tveganje zlorabe, vendar se je omejilo na določitev splošnih meril, ne da bi opredelilo njihovo natančno vsebino.

112. Zato menim, da bi morale izvajanje meril, določenih v sodni praksi Sodišča, izpolnjevati naslednje cilje.

⁵⁵ Ibáñez Colomo P., „Competition Law and Sports Governance: Disentangling a Complex Relationship“, (2022), 45, *World Competition* (2022), n° 3, vol. 45, str. 337 in 338.

⁵⁶ Glej sodbo z dne 15. decembra 1994, DLG (C-250/92, EU:C:1994:413, točki 40 in 41).

⁵⁷ Glej točko 131 mojih sklepnih predlogov v zadevi C-124/21 P (International Skating Union/Komisija), ki so predstavljeni istega dne.

113. Na prvem mestu, namen takih meril, kot je jasno navedeno v sodni praksi Sodišča, ki izhaja iz sodb MOTOE in OTOC, mora biti urediti diskrecijsko pravico športne zveze z omejitvijo njenega polja proste presoje in zlasti možnosti, da se zadnjenavedena zateče k samovoljnim odločitvam z neutemeljeno ali nezakonito zavrnitvijo organizacije tretjih športnih tekmovanj.⁵⁸

114. Na drugem mestu, ta merila morajo omogočiti jasno, objektivno in čim bolj podrobno določitev pogojev za dostop do trga, da bo vsak organizator tretjih tekmovanj ne le dovolj seznanjen s postopkom, ki mu mora slediti, in pogoji, ki jih mora izpolnjevati za vstop na zadevni trg, ampak da bo tudi lahko predvidel, da mu zadevna zveza načeloma ne bo mogla zavrniti dostopa do trga, če bodo navedeni pogoji izpolnjeni.

115. Na tretjem mestu, tudi zadevni klubi in igralci morajo biti vnaprej seznanjeni s pogoji, pod katerimi bodo lahko sodelovali na tretjih dogodkih, ter s sankcijami v primeru udeležbe na takih dogodkih. Poleg odvratilnega učinka morajo biti te sankcije dovolj jasne, predvidljive in sorazmerne, da se omeji kakršno koli tveganje samovoljne uporabe s strani zadevne zveze.

116. Na četrtem in zadnjem mestu, tako organizatorji konkurenčnih tekmovanj kot zadevni klubi in igralci morajo imeti na voljo pravna sredstva, ki jim omogočajo izpodbijanje morebitnih odločitev o zavrnitvi ali sankcij, ki jih naložijo zadevne športne zveze. Poleg tega ta pravna sredstva ne smejo biti omejena na notranje organe zveze, ampak morajo zagotavljati tudi možnost izpodbijanja takih odločitev pred neodvisnim organom.

117. Predložitveno sodišče mora torej ob upoštevanju načel iz prejšnjih točk teh sklepnih predlogov preučiti sorazmernost pravil UEFA (in FIFE) glede predhodnega dovoljenja in sankcij. Vendar te preučitve ni mogoče opraviti abstraktno, temveč je treba upoštevati dejanski, pravni in gospodarski okvir, v katerem se bodo ta pravila uporabljala, vključno s posebnimi značilnostmi ESL.

i) Sorazmernost sistema predhodnega dovoljenja

118. Najprej je treba pojasniti, da se načela, opisana v točkah od 114 do 116 teh sklepnih predlogov, lahko uporabijo le v zvezi z neodvisnimi tekmovanji, ki sama spoštujejo priznane zakonite cilje športne zveze. Iz tega je razvidno, da tudi če merila UEFA ne bi izpolnjevala meril preglednosti in nediskriminacije, to ne bi pomenilo, da bi bilo treba dovoliti tretje tekmovanje, ki bi bilo v nasprotju z zakonitimi športnimi cilji, in da zavrnitev UEFA, da bi dovolila tako tekmovanje, ne bi mogla biti upravičena.

ii) Sorazmernost sistema sankcij

119. V sodbah, v katerih je Sodišče glede na zastavljene cilje priznalo neločljivo povezanost sankcij, namenjenih na eni strani športnikom, ki so kršili pravila te zveze, in na drugi strani članom profesionalnega združenja, Sodišče ni pozabilo poudariti pomena zagotavljanja sorazmernosti zadevnih disciplinskih ukrepov.⁵⁹

⁵⁸ Glej sodbi MOTOE in OTOC(točka 88).

⁵⁹ Glej sodbi z dne 15. decembra 1994, DLG (C-250/92, EU:C:1994:413, točka 41), in z dne 18. julija 2006, Meca-Medina in Majcen/Komisija (C-519/04 P, EU:C:2006:492, točka 47).

120. V zvezi z grožnjami sankcij UEFA menim, da je treba razlikovati med sankcijami, ki se lahko uporabijo za klube, in tistimi, za katere se zdi, da bi jim bili izpostavljeni igralci klubov, vpletenih v ustanovitev ESL.

121. Tako se mi zdi naložitev sankcij proti igralcem, ki niso sodelovali pri odločitvi o ustanovitvi ESL, nesorazmerna, zlasti v zvezi z njihovim sodelovanjem v nacionalnih reprezentancah. Zato bi odločitev o kaznovanju igralcev, za katere se ne zdi, da so nedopustno ravnali glede na pravila UEFA in za katere se ne zdi, da bi bilo dokazano, da so sodelovali pri ustanovitvi ESL, pomenila zlorabo in pretirano uporabo teh pravil. Poleg tega bi to, da bi zadevnim nacionalnim reprezentancam odvzeli nekatere igralce, prav tako pomenilo njihovo posredno sankcioniranje, kar se prav tako zdi nesorazmerno.

122. Nasprotno se lahko sankcije proti nogometnim klubom, včlanjenim v UEFO, v primeru udeležbe na mednarodnem tekmovanju, kot je ESL, zdijo sorazmerne, zlasti glede na vlogo teh klubov pri organizaciji in ustanovitvi tekmovanja, za katero se iz razlogov, navedenih v točkah od 102 do 105 teh sklepnih predlogov, zdi, da ne spoštuje bistvenih načel, ki strukturirajo organiziranost in delovanje evropskega nogometa.

123. Glede na zgoraj navedeno Sodišču predlagam, naj na drugo vprašanje za predhodno odločanje odgovori, da je treba člen 101 PDEU razlagati tako, da ne nasprotuje členom 22 in od 71 do 73 statuta FIFE ter členoma 49 in 51 statuta UEFA, ki določajo, da za ustanovitev novega vseevropskega nogometnega tekmovanja med klubi velja sistem predhodnega dovoljenja, če se ob upoštevanju značilnosti predvidenega tekmovanja omejevalni učinki, ki izhajajo iz navedenega sistema, zdijo neločljivo povezani z uresničitvijo legitimnih ciljev, ki jim sledita UEFA in FIFA, povezanih s posebnostjo športa, in so sorazmerni z njimi.

2. Prvo vprašanje za predhodno odločanje

124. Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem za predhodno odločanje in drugim delom tretjega vprašanja za predhodno odločanje v bistvu sprašuje, ali je treba člen 102 PDEU razlagati tako, da nasprotuje statutarnim določbam FIFE in UEFA, ki se nanašajo na sistem predhodnega dovoljenja, in ureditev sankcij.

125. Najprej je treba opozoriti, da člen 102 PDEU prepoveduje zlorabo prevladujočega položaja na notranjem trgu ali njegovem znatnem delu.

126. Zloraba prevladujočega položaja je objektivni pojem, ki se nanaša na ravnanja podjetja s prevladujočim položajem, zaradi katerih se na trgu, na katerem je konkurenca že oslABLJENA prav zaradi prisotnosti zadevnega podjetja, z drugačnimi sredstvi od tistih, ki so značilna za normalno konkurenco med proizvodi ali storitvami na podlagi dejavnosti gospodarskih subjektov, ovira ohranjanje še obstoječe konkurence na trgu ali razvoj te konkurence⁶⁰.

127. V skladu z ustaljeno sodno prakso obstoj prevladujočega položaja določa posebno odgovornost subjekta, ki ga ima, da s svojim ravnanjem ne ogroža razvoja učinkovite in neizkrivljene konkurence na notranjem trgu⁶¹. Vprašanje, ali je njegovo ravnanje v danem primeru

⁶⁰ Sodba z dne 25. marca 2021, Deutsche Telekom/Komisija (C-152/19 P, EU:C:2021:238, točka 41 in navedena sodna praksa).

⁶¹ Glej sodbo z dne 6. septembra 2017, Intel/Komisija (C-413/14 P, EU:C:2017:632, točka 135).

zloraba, je treba preučiti objektivno in konkretno ob upoštevanju vseh dejanskih okoliščin, značilnosti zadevnega trga in zadevnega ravnanja ter pretehtati njegove dejanske ali morebitne učinke izrinjenja s povečanjem učinkovitosti, ki bi te učinke lahko izničilo v korist potrošnikov.⁶²

128. Vendar zaradi obstoja prevladujočega položaja podjetju, postavljenem v tak položaj, nista odvzeta niti pravica do ohranjanja lastnih poslovnih interesov, če so ti napadeni⁶³, niti možnost, da v razumnem obsegu izvaja dejanja, ki so po njegovi presoji primerna za njihovo zavarovanje, če to ravnanje ne pomeni zlorabe prevladujočega položaja⁶⁴.

a) Obstoj prevladujočega položaja UEFA in FIFE

129. Glede na pojasnila predložitvenega sodišča je treba predpostavljati, da je zadevni trg trg organiziranja in komercialnega izkoriščanja mednarodnih nogometnih klubskih tekmovanj na evropski ravni ter da ima UEFA prevladujoč položaj (ali celo monopolnega) na tem trgu, saj je edina organizatorica vseh velikih medklubskih nogometnih tekmovanj na evropski ravni.

b) Zloraba prevladujočega položaja UEFA in FIFE

130. Opozoriti je treba, da morajo izvajanje regulativne funkcije športne zveze, ki imenuje osebe, pooblašcene za organiziranje tekmovanj, ter določa pogoje, pod katerimi se ta organizirajo, spremljati omejitve, obveznosti ali nadzor, da se zadevni pravni osebi prepreči izkrivljanje konkurence z dajanjem prednosti tekmovanjem, ki jih organizira, ali tistim, na katerih sodeluje⁶⁵. V teh okoliščinah je „posebna odgovornost“ FIFE in UEFA v smislu člena 102 PDEU prav v tem, da morata pri preučitvi vlog za odobritev novega tekmovanja zagotoviti, da tretje osebe niso *neupravičeno* prikrajšane za dostop do trga.

131. Zato je mogoče analizo, razvito v zvezi z uporabo sodne prakse o „pomožnih omejitvah“ v okviru odgovora na drugo vprašanje za predhodno odločanje, prenesti na preučitev zadevnih ukrepov v obravnavani zadevi na podlagi člena 102 PDEU⁶⁶.

132. Zaradi izčrpnosti pa menim, da je koristno na kratko preučiti dve vprašanji, povezani z uporabo člena 102 PDEU za pravila, ki sta jih uvedli UEFA in FIFA ter so jih nekatere stranke izpostavile v pisnih stališčih in o katerih se je razpravljalo na obravnavi.

1) Vprašanje „preprečevanja nasprotja interesov“ v skladu s členom 102 PDEU

133. Družba ESLC trdi, da to, da si je UEFA v primeru nasprotja interesov podelila pristojnost za odobritev alternativnih tekmovanj, samo po sebi pomeni zlorabo prevladujočega položaja. Zato bi bil po mnenju družbe ESLC edini način za rešitev tega položaja ločiti ureditev športa, organiziranje tekmovanj in njihovo komercialno izkoriščanje.

⁶² Glej sodbo z dne 6. septembra 2017, Intel/Komisija (C-413/14, EU:C:2017:632, točki 138 in 140).

⁶³ Glej sodbo z dne 14. februarja 1978, United Brands in United Brands Continentaal/Komisija (27/76, EU:C:1978:22, točka 189).

⁶⁴ Glej sklepne predloge generalnega pravobranilca A. Rantosa v zadevi Servizio Elettrico Nazionale in drugi (C-377/20, EU:C:2021:998, točki 58 in 59).

⁶⁵ Glej točko 46 teh sklepnih predlogov.

⁶⁶ Glej točke od 85 do 121 teh sklepnih predlogov.

134. Na prvem mestu, opozarjam, da zgolj to, da športna zveza hkrati izvaja funkcijo regulatorja in organizatorja športnih tekmovanj, samo po sebi ne pomeni kršitve konkurenčnega prava Unije.⁶⁷ Čeprav bi strukturna ločitev, kakršno predlaga družba ESLC in s katero bi se izvajanje regulativnih pristojnosti zaupalo neodvisnemu subjektu, ki ni nikakor povezan s katerim koli podjetjem, ki deluje na zadevnem trgu, odpravila vsakršno nasprotje interesov, pa to ni edina in nujna rešitev. Iz sodne prakse Sodišča, na katero je bilo opozorjeno v točkah 45 in 46 teh sklepnih predlogov, torej jasno izhaja, da lahko zveza za preprečevanje morebitnih nasprotij interesov vzpostavi tudi postopek odobritve tretjih tekmovanj z določitvijo vnaprej opredeljenih meril za odobritev na objektivni in nediskriminatoren način.

135. Na drugem mestu, uvedba strukturne ločitve bi pomenila prepoved kakršne koli gospodarske dejavnosti športnim zvezam, ki so v enakem položaju kot UEFA in FIFA, kar je težko uskladiti z dejstvom, da so te ne glede na njihove posebne značilnosti tudi podjetja, za katera je – tako kot za vsako drugo podjetje – uresničevanje gospodarskih ciljev neločljivo povezano z njihovo dejavnostjo in samo po sebi ni protikonkurenčno.

136. Na tretjem mestu, pri („prisilni“) ločitvi „regulativnih“ in „komercialnih“ dejavnosti, ki jih izvaja športna zveza, obstaja tveganje, da bi bila v nasprotju z „evropskim modelom športa“, zlasti v zvezi s športnimi disciplinami, pri katerih ima piramidna struktura pomembno vlogo, tako kot v nogometu. V okviru teh športnih dejavnosti sta regulativna in gospodarska funkcija povezani in medsebojno odvisni, saj se prihodki iz komercialnega izkoriščanja tekmovanj, organiziranih pod okriljem teh zvez, prerazporedijo za namene razvoja zadevnega športa.

2) Uporaba teorije „nujne infrastrukture“

137. Posebno vprašanje, izpostavljeno v okviru analize prvega vprašanja za predhodno odločanje, je vprašanje pomena, ki bi ga za analizo pravil o predhodnem dovoljenju in udeležbi, ki sta jih uvedli FIFA in UEFA, glede na člen 102 PDEU lahko imela sodna praksa Sodišča o „nujni infrastrukturi“, ki izhaja iz sodbe Bronner.⁶⁸

138. V skladu s teorijo nujne infrastrukture je podjetje s prevladujočim položajem, ki ima v lasti ali pod nadzorom nujno infrastrukturo, lahko zavezano sodelovati s konkurenti tako, da jim nediskriminatorno omogoči dostop do nje. V sodbi Bronner je Sodišče tako menilo, da je za to, da lahko zavrnitev dostopa do storitve s strani podjetja s prevladujočim položajem pomeni zlorabo v smislu člena 102 PDEU, potrebno, da se s to zavrnitvijo lahko izloči vsa konkurenca na trgu, ki jo ustvarja povpraševalec po storitvi, da te zavrnitve ni mogoče objektivno utemeljiti in da je sama storitev nujna za opravljanje dejavnosti povpraševalca, ker zanjo ni nobenega dejanskega ali potencialnega substituta.⁶⁹

139. Iz razlogov, ki sledijo, menim, da „ekosistema“ UEFE in FIFE ni mogoče šteti za „nujno infrastrukturo“ ter da se zato ta teorija ne sme uporabiti v obravnavani zadevi.

140. Na prvem mestu je treba v zvezi z zahtevo po predhodnem dovoljenju ugotoviti, da ta ni nujna za to, da tretja oseba, na primer družba ESLC, organizira novo nogometno tekmovanje. Kot je navedeno v točki 75 teh sklepnih predlogov, ni nobene pravne ovire, ki bi klubom, ki sodelujejo pri pobudi družbe ESLC, lahko preprečila, da svobodno ustanovijo in organizirajo

⁶⁷ Glej točko 47 teh sklepnih predlogov.

⁶⁸ Sodba z dne 26. novembra 1998 (C-7/97, EU:C:1998:569).

⁶⁹ Sodba z dne 26. novembra 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569, točka 41).

lastno tekmovanje zunaj ekosistema UEFA in FIFE. Odobritev teh zvez je tako potrebna le, če bi klubi, ki sodelujejo pri ESL, želeli ostati včlanjeni v UEFU in še naprej sodelovati na nogometnih tekmovanjih, ki jih organizira UEFA.

141. Drugič, za ustanovitev lige, kot je ESL, ni potrebno, da posnema obstoječo infrastrukturo UEFA z obveznostmi, povezanimi s tem. Organizatorjev novega neodvisnega tekmovanja nič ne zavezuje k temu, da svoj projekt ustvarijo na podlagi organizacijskega modela, podobnega modelu UEFA in FIFE. Tako se, kot je navedeno v točkah 106 in 107 teh sklepnih predlogov, resnično vprašanje v obravnavani zadevi nanaša na možnost, ki jo bodo imeli ti klubi, da ustvarijo svojo ligo in da hkrati še naprej sodelujejo v nogometnem ekosistemu FIFE in UEFA ter na tekmovanjih, ki jih organizirata. V takem primeru sodne prakse v zvezi z nujno infrastrukturo ni mogoče upoštevati.

142. Tretjič, uporaba sodne prakse glede nujne infrastrukture je utemeljena le, če zavrnitev dostopa odpravi ali pretirano oteži vso konkurenco na povezanem trgu ali prepreči uvedbo novega izdelka, za katerega obstaja povpraševanje, vendar v obravnavani zadevi iz navedenih razlogov ni tako.

143. Četrtrič, ob upoštevanju ugotovitev iz točk od 133 do 142 teh sklepnih predlogov se mi zdi, da je mogoče zavrnitev UEFA objektivno utemeljiti tako s športnega vidika v zvezi z legitimnimi cilji, ki jim sledi ta zveza, kot z gospodarskega vidika, da bi se borila proti pridobivanju nezasluženi koristi ali pojavu „dvojnega članstva“, ki bi lahko oslabil položaj UEFA in FIFE na trgu.⁷⁰

144. Glede na zgoraj navedeno Sodišču predlagam, naj na prvo vprašanje za predhodno odločanje odgovori, da je treba člen 102 PDEU razlagati tako, da ne nasprotuje členom 22 in od 71 do 73 statuten FIFE ter členom 49 in 51 statuten UEFA, ki določajo, da za ustanovitev novega vseevropskega nogometnega tekmovanja med klubi velja sistem predhodnega dovoljenja, če se ob upoštevanju značilnosti predvidenega tekmovanja omejevalni učinki, ki izhajajo iz navedenega sistema, zdijo neločljivo povezani z uresničevanjem legitimnih ciljev, ki jim sledita UEFA in FIFA, povezanih s posebnostjo športa, in so sorazmerni z njimi.

3. Tretje vprašanje za predhodno odločanje

145. Ker je vprašanje konkurenčne zakonitosti ravnanja, na katero se nanaša tretje vprašanje za predhodno odločanje, po svoji naravi povezano z vprašanjem pravil, ki so predmet prvih dveh vprašanj za predhodno odločanje, bodo ta preučena skupaj, kot je pojasnjeno v točki 54 teh sklepnih predlogov. Natančneje, analiza vprašanj v zvezi s sankcijami UEFA in FIFE je bila opravljena v točkah 83 in 84, od 101 do 108, od 111 do 117 in od 119 do 122 teh sklepnih predlogov.

146. Glede na zgoraj navedeno Sodišču predlagam, naj na tretje vprašanje za predhodno odločanje odgovori, da je treba člena 101 in 102 PDEU razlagati tako, da FIFI, UEFA, njunim zvezam članicam ali njihovim nacionalnim ligam ne prepovedujeta groženj s sankcijami proti klubom, včlanjenim v te zveze, če zadnjenavedeni sodelujejo pri projektu ustanovitve novega vseevropskega nogometnega klubskega tekmovanja, ki bi lahko posegel v cilje, ki jim legitimno sledijo navedene zveze, katerih člani so. Sankcije izključitve proti igralcem, ki nikakor ne sodelujejo v zadevnem projektu, pa so nesorazmerne, zlasti v zvezi z njihovo izključitvijo iz nacionalnih reprezentanc.

⁷⁰ Glej točke od 106 do 108 teh sklepnih predlogov.

4. Peto vprašanje za predhodno odločanje

147. Predložitveno sodišče se s petim vprašanjem za predhodno odločanje sprašuje o uporabi izjem in „klasičnih“ konkurenčnih utemeljitev, kakršne določa PDEU v zvezi s členom 101(3) PDEU in opredeljuje sodna praksa v zvezi s členom 102 PDEU.⁷¹

148. Najprej je treba navesti, da bo treba na to vprašanje odgovoriti le, če Sodišče glede na odgovora na prvo in drugo vprašanje za predhodno odločanje ugotovi, da sta bila člena 101 in 102 PDEU kršena. Toda glede na odgovore, ki jih predlagam na ti vprašanji, ni tako.

149. Poleg tega je iz ustaljene sodne prakse razvidno, da mora stranka, ki se ji očita kršenje pravil o konkurenci, predložiti dokaz, da njeno ravnanje izpolnjuje pogoje, zaradi katerih je mogoče škodi, da spada na področje uporabe člena 101(3) PDEU⁷², ali da je objektivno utemeljeno glede na člen 102 PDEU.⁷³ Vendar je treba ugotoviti, da je bila v obravnavani zadevi predložitvena odločba sprejeta, ne da bi se FIFA in UEFA predhodno opredelili ter torej nista mogli predložiti trditev in dokazov v zvezi z izpolnjevanjem teh pogojev v posebnih okoliščinah obravnavane zadeve⁷⁴.

150. Glede na odgovore, ki jih predlagam na prva tri vprašanja za predhodno odločanje, menim, da na peto vprašanje za predhodno odločanje ni treba odgovoriti.

5. Četrto vprašanje za predhodno odločanje

151. S četrтим vprašanjem za predhodno odločanje je Sodišče pozvano, naj odloči o združljivosti pravil, ki jih je uvedla FIFA, v zvezi z izkoriščanjem športnih pravic glede na člena 101 in 102 PDEU. Ta pravila natančneje določajo, da so FIFA in regionalne konfederacije, kot je UEFA, „izvirne“ imetnice vseh pravic, povezanih z izkoriščanjem mednarodnih nogometnih tekmovanj, in da so „edine pristojne, da dovolijo prenašanje tekem in prireditev v okviru njihovih pristojnosti zlasti na audiovizualnih nosilcih brez prostorskih, vsebinskih, datumskih, tehničnih ali pravnih omejitev“.

a) Uvodne ugotovitve

152. Preden se lotim analize četrtega vprašanja za predhodno odločanje, se mi zdi pomembno podati nekaj pojasnil v zvezi z okvirom, v katerega se umeščajo ta pravila, med drugim glede na nekatere ugotovitve predložitvenega sodišča v zvezi z razlago teh določb, pri čemer naj opozorim, da Sodišče ni pristojno za razlago določb statuta FIFE in UEFE, ki očitno ne spadajo v korpus prava Unije.

⁷¹ Glej med drugim sodbo z dne 27. marca 2012, Post Danmark (C-209/10, EU:C:2012:172, točke od 40 do 42).

⁷² Člen 101(3) PDEU namreč omogoča odreditev neuporabe določb odstavka 1 tega člena, če sporazumi med podjetji „prispevajo k izboljšanju proizvodnje ali distribucije blaga oziroma k pospeševanju tehničnega ali gospodarskega napredka, pri čemer zagotavljajo potrošnikom pravičen delež doseženih koristi“, pod pogojem, da „zadevnim podjetjem ne določajo omejitev, ki za doseganje teh ciljev niso nujne“.

⁷³ Glej uvodno izjavo 5 in člen 2 Uredbe Sveta (ES) 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 in 82 Pogodbe (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 2, str. 205) ter sodbi z dne 11. julija 1985, Remia in drugi/Komisija (42/84, EU:C:1985:327, točka 45), in z dne 6. oktobra 2009, GlaxoSmithKline Services in drugi/Komisija in drugi (C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P in C-519/06 P, EU:C:2009:610, točki 82 in 83).

⁷⁴ Glej točko 17 teh sklepnih predlogov.

153. Člena 67 in 68 Statuta FIFE določata, da je zadnjenavedena izključna izvirna imetnica pravic, ki izhajajo iz tekmovanj v „pristojnosti“ UEFA. Ugotoviti je treba, da dejstvo, da ta izraz v Statutu FIFE ni opredeljen, vzbuja zmedo, o čemer pričajo različna stališča družbe ESLC na eni strani ter FIFE in UEFA na drugi. Družba ESLC tako podpira dobesedno (razmeroma široko) razlago izraza „pristojnost“, pri čemer trdi, da se nanaša na popolno (in izključno) prilastitev nogometnih pravic za vsa tekmovanja, ki so geografsko na evropski celini. FIFA in UEFA pa, nasprotno, v bistvu trdita, da ima navedba izraza „pristojnost“ pravni pomen, in ne geografskega, tako da se nanaša le na tekmovanja, ki sta jih odobrili v Evropi.

154. Komisija pa meni, da je treba te določbe razlagati skupaj s členom 49(1) Statuta UEFA, ki določa, da je zadnjenavedena edina pristojna za organiziranje mednarodnih tekmovanj v Evropi, na katerih sodelujejo zveze in/ali klubi, ki so včlanjeni vanjo. Skupaj je te izraze mogoče razumeti, kot se sicer zdi, da trdi predložitveno sodišče, tako da FIFA brez omejitev zahteva izključno lastništvo UEFA v zvezi s tekmovanji, na katerih sodelujejo klubi zvez članic, kar kaže na to, kot se zdi, da zajema tudi pravice, povezane s tekmovanji, kakršna je ESL.

155. V zvezi s tem je treba na prvem mestu opozoriti, da sta člena 67 in 68 Statuta FIFE del posebnega okvira, značilnega za nekatere zelo priljubljene športe, vključno z nogometom, v katerem obstaja mehanizem za centralizirano izkoriščanje pravic, povezanih z najpomembnejšimi tekmovanji.

156. V nasprotju s trditvami družbe ESLC se ne zdi, da arhitektura tega modela temelji na obveznosti prenosa pravic, ki jih imajo nogometni klubi ali organizatorji nogometnih tekmovanj, na UEFO proti njihovi volji. Nasprotno, s pravnega vidika se zdi, da so klubi, ki sodelujejo na tekmovanjih UEFA, prostovoljno zaupali izkoriščanje svojih športnih pravic zadnjenavedeni, pri čemer so še vedno njihovi dejanski končni imetniki in na podlagi tega upravičeni do dela prihodka, ki izhaja iz njihove prodaje. Tako je „izvirno“, popolno in izključno lastništvo, ki ga določata zadevna člena, mogoče konceptualno razumeti le kot izraz skupnega lastništva z UEFO (kot organizatorko evropskih nogometnih tekmovanj) in profesionalnimi nogometnimi klubi (kot udeleženci na njih)⁷⁵.

157. Čeprav na drugem mestu člena 67 in 68 Statuta FIFE dejansko vsebujeta dvoumno besedilo, ki bi se lahko razlagalo tako, da se nanaša tudi na nogometna tekmovanja, ki bi jih v Evropi organizirale tretje osebe, menim, da teh določb ni mogoče razumeti tako, da z obveznim prenosom nalagata razlastitev teh pravic v korist UEFA, če zadnjenavedene izhajajo iz tretjega tekmovanja, ki ni povezano s to zvezo. Po mojem mnenju se ti določbi lahko nanašata le na komercialne pravice, ki izhajajo iz tekmovanj, organiziranih pod okriljem UEFA, in da ta pravila ne morejo veljati za kakršno koli neodvisno tekmovanje, ustanovljeno zunaj ekosistema UEFA. Zasebni organ poleg tega nikakor ne bi mogel z lastnimi pravili urejati ravnanja drugih zasebnih organov, ki niso odvisni od njega. Organizatorji takega tekmovanja bi načeloma pravice, ki izhajajo iz tega tekmovanja, lahko izkoriščali, kakor bi želeli, brez kakršnega koli poseganja UEFA.

⁷⁵ Glej v tem smislu tudi točke obrazložitve 110, 122 in 123 Odločbe Komisije z dne 23. julija 2003 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 Pogodbe ES in člena 53 Sporazuma EGP (COMP/C.2-37.398 – Skupna prodaja komercialnih pravic Lige prvakov UEFA) (UL 2003, L 291, str. 25).

b) Analiza

158. Ni sporno, da FIFA kot podjetniško združenje ali podjetje, ki organizira in trži mednarodna nogometna tekmovanja, izvaja gospodarsko dejavnost, ki zajema intelektualne, komercialne, tehnične in finančne naložbe. Taka dejavnost mora po svojem načelu uživati pravno varstvo po eni strani in si po drugi strani zasluži plačilo, katerega bistveni – a ne izključni – vir je lahko izkoriščanje športnih pravic (pravic razširjanja, prenosa ali drugih pravic), povezanih s tekmovanji.

159. Poleg tega iz prakse odločanja Komisije v zvezi s takimi sporazumi o trženju pravic, povezanih s športnimi tekmovanji, ter zlasti iz njene odločbe o centralizirani prodaji komercialnih pravic za Ligo prvakov UEFA izhaja, da sporazumi, ki določajo izključno podelitev teh pravic enemu samemu subjektu, lahko omejujejo konkurenco⁷⁶ (ne glede na to, da so lahko izvzeti na podlagi člena 101(3) PDEU)⁷⁷.

160. Čeprav se vprašanje, ki ga je postavilo predložitveno sodišče, znatno razlikuje od vprašanja, ki ga je Komisija preučila v navedeni odločbi – v smislu, da domnevno omejevanje konkurence v obravnavani zadevi ni povezano le z vprašanjem centralizirane prodaje in izključnega izkoriščanja komercialnih pravic za določeno tekmovanje UEFE, ampak se nanaša tudi na vprašanje domnevne „prilastitve“ pravic, povezanih z drugimi tekmovanji, ki bi lahko potekala v Evropi, ter na dejstvo, da je namen ali učinek teh pravil dopolniti monopol UEFE na trgu organiziranja in trženja nogometnih tekmovanj – sta ti vprašanji povezani v delu, v katerem se nanašata na pooblastila in pravice, ki so s Statutom FIFE podeljene UEFI kot izključni imetnici in prodajalki komercialnih pravic za nogometna tekmovanja v Evropi.

161. V zvezi s tem je treba navesti, da je v obravnavani zadevi izkoriščanje nogometnih pravic, ki ga izvajata FIFA in UEFA, „izvedena“ ali „pomožna“ gospodarska dejavnost v primerjavi z „osnovno“ gospodarsko dejavnostjo, ki je organiziranje in trženje mednarodnih nogometnih tekmovanj, ki je bila analizirana v okviru prvih dveh vprašanj za predhodno odločanje. Skupna analiza pravil UEFE namreč kaže na to, da bi morala za vsa tekmovanja, v katerih sodelujejo klubi, včlanjeni v to zvezo, veljati njena pravila, vključno tista v zvezi z izkoriščanjem teh pravic. Iz tega izhaja, da tak scenarij lahko povzroči omejevanje konkurence, saj se ta pravila lahko razumejo kot (dodatne) ovire za vstop na trg, ki ovirajo ustanavljanje in razvijanje novih športnih tekmovanj, ter imajo s tem lahko (vsaj morebitne) učinke izrinjenja na trgu organiziranja in trženja tekmovanj (s prispevanjem k zaprtju tega trga v škodo konkurentov) in na trgu izkoriščanja športnih pravic (z zahtevo, da morajo klubi to izkoriščanje izvajati centralizirano in izključno za vse te pravice).

162. Če je mogoče dokazati omejevanje konkurence, bi bilo treba preučiti, ali je ta omejitev neločljivo povezana z uresničevanjem zakonitega in sorazmernega cilja oziroma ali so omejevalna ravnanja upravičena do posamezne izjeme v skladu s členom 101(3) PDEU oziroma ali je objektivno utemeljena v smislu člena 102 PDEU.

163. To vprašanje v zvezi z morebitno utemeljenostjo teh omejitev na podlagi teorije pomožnih omejitev je treba v bistvu razumeti glede na analizo iz točk od 93 do 118 teh sklepnih predlogov.

164. Natančneje, glede legitimnih ciljev, ki se jim sledi s temi pravili, poleg tistih, ki so povezana z „evropskim modelom športa“ in opisana v točkah 30 in od 95 do 98 teh sklepnih predlogov, se zdi v obravnavani zadevi cilj finančne solidarnosti še posebej pomemben, saj se zdi, da velik del

⁷⁶ Glej točke obrazložitve od 113 do 132 odločbe „Centralizirana prodaja komercialnih pravic za Ligo prvakov UEFA“.

⁷⁷ Glej točke obrazložitve od 136 do 197 odločbe „Centralizirana prodaja komercialnih pravic za Ligo prvakov UEFA“.

prerazporejenih prihodkov prihaja neposredno iz izkoriščanja komercialnih pravic teh tekmovalj. V zvezi s tem naj navedem, da se s členoma 67 in 68 Statuta FIFE sledi legitimnemu cilju, ki ga je med drugim priznala Komisija v Odločbi „Centralizirana prodaja komercialnih pravic za Ligo prvakov UEFA“, in sicer čim večjemu povečanju prihodkov iz izkoriščanja športnih pravic, povezanih s tekmovalji, ki jih organizira UEFA, ki bi bili v celoti namenjeni za razvoj nogometa na splošno in za solidarnost s klubi na nižjih ravneh „piramide“⁷⁸.

165. Poleg tega se ob pridržku preverjanj, ki jih mora opraviti predložitveno sodišče, zdi, da sta ta člena sorazmerna z uresničevanjem takega cilja v delu, v katerem se z njima FIFE in UEFA podeljuje lastništvo zadevnih pravic, saj bi se s to ureditvijo izognili težavam, ki bi jih povzročila redna ponovna pogajanja o razdelitvi ustreznih prihodkov med klubi.

166. V zvezi s tem je treba opozoriti, da je za nogomet značilna gospodarska soodvisnost med klubi, tako da je finančni uspeh tekmovalja odvisen predvsem od določene enakosti med klubi. Prerazporeditev prihodkov iz komercialnega izkoriščanja pravic, ki izhajajo iz športnih tekmovalj, torej ustreza temu cilju „ravnovesja“. Če bi se vsak klub lahko svobodno enostransko pogajal o celoti svojih komercialnih pravic, vključno s tistimi, ki izhajajo iz njegove udeležbe na medklubskih tekmovaljih (kot so pravice televizijskega prenosa), bi bilo ravnovesje med klubi ogroženo.

167. Poleg tega je treba navesti, kot je ugotovilo Sodišče, da je izkoriščanje pravic v zadevi v glavni stvari povezano s športom, ki ima „precejšen družbeni pomen“.⁷⁹ V skladu s to logiko je zakonodajalec Unije sprejel ureditev, ki med drugim določa možnost za vsako državo članico, da določi odprto prenašanje športnih dogodkov, ki imajo „velik pomen za družbo“.⁸⁰

168. Iz istih razlogov, kot so tisti, navedeni v odgovor na peto vprašanje za predhodno odločanje, menim, da se ni treba izreči o obstoju morebitnih utemeljitev v zvezi s členoma 101 in 102 PDEU. Zaradi izčrpnosti pa je treba vseeno navesti, da je Komisija v Odločbi „Centralizirana prodaja komercialnih pravic za Ligo prvakov UEFA“ menila, da za sporazum o centraliziranem izkoriščanju UEFA na področju komercialnih pravic velja posamezna izjema na podlagi člena 101(3) PDEU. V zvezi s tem je Komisija menila, da pravila dejansko koristijo uporabnikom, saj medijske proizvode, povezane s tem vseevropskim nogometnim klubskim tekmovaljem, trži ena sama prodajna točka, in da drugače ne bi mogli biti proizvedeni in preneseni tako učinkovito.⁸¹

169. Glede na zgoraj navedeno Sodišču predlagam, naj na četrto vprašanje za predhodno odločanje odgovori, da je treba člena 101 in 102 PDEU razlagati tako, da ne nasprotujeta členoma 67 in 68 Statuta FIFE, ker se zdijo omejitve, ki se nanašajo na izključno trženje pravic, povezanih s tekmovalji, ki jih organizirata FIFA in UEFA, neločljivo povezane z uresničevanjem legitimnih ciljev, povezanih s posebnostjo športa in sorazmerne z njimi. Poleg tega mora predložitveno sodišče preučiti obseg, v katerem za zadevna člena lahko velja oprostitev iz člena 101(3) PDEU, oziroma, ali obstaja objektivna utemeljitev za to ravnanje v smislu člena 102 PDEU.

⁷⁸ Glej točko obrazložitve 131 odločbe „Centralizirana prodaja komercialnih pravic za Ligo prvakov UEFA“.

⁷⁹ Glej sodbo z dne 15. decembra 1995, Bosman (C-415/93, EU:C:1995:463, točka 106).

⁸⁰ Glej uvodni izjavi 18 in 19 Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 97/36/ES z dne 30. junija 1997 o spremembi Direktive 89/552/EGS o usklajevanju nekaterih zakonov in drugih predpisov držav članic o opravljanju dejavnosti razširjanja televizijskih programov (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 2, str. 321).

⁸¹ Glej točke obrazložitve od 136 do 196 Odločbe „Centralizirana prodaja komercialnih pravic za Ligo prvakov UEFA“.

6. Šesto vprašanje za predhodno odločanje

170. Predložitveno sodišče se s šestim vprašanjem za predhodno odločanje v bistvu sprašuje o združljivosti pravil FIFE in UEFA, povezanih s predhodnim dovoljenjem za mednarodna nogometna tekmovanja ter udeležbo profesionalnih nogometnih klubov in igralcev na njih, s člani PDEU, povezanimi s štirimi temeljnimi gospodarskimi svoboščinami.

171. V zvezi s tem je ustaljena sodna praksa, da se prepoved poseganja v temeljne gospodarske svoboščine iz PDEU uporablja ne le za javne predpise in, splošneje, za ukrepe, ki jih izvajajo države članice, ampak tudi za zasebne predpise ali ukrepe, vključno s predpisi ali praksami športnih zvez.⁸² Iz te sodne prakse Sodišča izhaja, da čeprav lahko športne zveze svobodno določijo svoja pravila, jim avtonomija, ki jo imajo, ne more dovoliti, da omejijo uveljavljanje pravic, podeljenih s PDEU.

172. Iz prav tako ustaljene sodne prakse Sodišča pa izhaja, da je treba za nekatere predpise ali prakse subjektov (kot je Mednarodni olimpijski komite) ali (nacionalnih ali mednarodnih) športnih zvez šteti, da so od začetka izvzete s področja uporabe določb PDEU v zvezi s temeljnimi gospodarskimi svoboščinami, ker se nanašajo na vprašanja, ki zadevajo „izključno šport“, in kot taka nimajo zveze z gospodarsko dejavnostjo.⁸³ Sodišče pa je poudarilo, da mora ta „športna izjema“ ostati omejena na svoj pravi namen,⁸⁴ zato jo je doslej uporabilo le v primeru zelo omejenega števila pravil, ki zadevajo „jedro“ športnih dejavnosti.⁸⁵ Zato se na to izjemo ni mogoče sklicevati, da bi se s področja uporabe PDEU izključila vsakršna športna dejavnost. Ker opredelitev ukrepa kot „športne izjeme“ pomeni, da je izvzet s področja uporabe določb te pogodbe in zato iz kakršnega koli nadzora, je potrebna ozka razlaga tega pojma.

173. Iz te sodne prakse je razvidno, da zaradi svojih značilnosti sistem predhodnega dovoljenja, ki ga določa UEFA, ne more biti upravičen do „športne izjeme“. Čeprav „športni“ vidiki tega sistema niso sporni, pa ima tudi (in nedvomno) gospodarsko razsežnost, saj lahko z možnostjo, da UEFA nadzira in torej zavrne dostop do trga organiziranja športnih tekmovanj, vpliva na temeljne svoboščine.

174. Ker zadevna pravila UEFA spadajo na področje uporabe določb PDEU v zvezi s temeljnimi gospodarskimi svoboščinami, je treba po eni strani opredeliti, za katere svoboščine gre, in po drugi strani, ali so te omejene.

175. V zvezi s tem je treba ugotoviti, da je glede na diskrecijsko pravico, ki jo ima UEFA in ji omogoča, da nadzoruje dostop do trga na podlagi meril, ki jih je sama določila, mogoče šteti, da pravila o predhodnem dovoljenju in udeležbi, ki jih je določila ta zveza, lahko omejujejo, prvič, člena 49 in 56 PDEU v zvezi s svobodo ustanavljanja in opravljanja storitev podjetij, ki želijo vstopiti na trg organiziranja športnih tekmovanj. Ta pravila torej lahko negativno vplivajo na možnost organizatorjev alternativnih mednarodnih nogometnih tekmovanj, kot je družba ESLC, da uporabijo storitve profesionalnih nogometnih klubov, ki zaposlujejo te igralce, so najeli njihove storitve ali nameravajo to storiti, saj vedo, da tega ne bodo mogli storiti brez odobritve mednarodnih tekmovanj, ki jih nameravajo organizirati in tržiti, s strani FIFE ali UEFA.

⁸² Glej sodbo z dne 13. junija, TopFit in Biffi (C-22/18, EU:C:2019:497, točka 39 in navedena sodna praksa).

⁸³ Glej sodbo z dne 11. aprila 2000, Deliège (C-51/96 in C-191/97, EU:C:2000:199, točke 43, 44, 64 in 69 ter navedena sodna praksa).

⁸⁴ Glej sodbo z dne 8. maja 2003, Deutscher Handballbund (C-438/00, EU:C:2003:255, točke od 54 do 56 in navedena sodna praksa).

⁸⁵ Iz navedene sodne prakse izhaja, da se ta izjema uporablja predvsem za predpise ali prakse, utemeljene z „negospodarskimi“ razlogi, ki so povezani s posebno naravo in okvirom nekaterih srečanj ali s sestavo športnih ekip.

176. Drugič, zadevna pravila zaradi sankcij izključitve, določenih v pravilih UEFA, vplivajo na možnost, ki jo imajo klubi, da sami ustanovijo lastno tekmovanje (če tega ne organizira tretji subjekt) in da zagotovijo svoje storitve tretjemu tekmovanju.

177. Tretjič, pravila o predhodnem dovoljenju in udeležbi, ki sta jih določili FIFA in UEFA, lahko prav tako povzročijo, da je manj privlačna možnost prostega gibanja (v smislu člena 45 PDEU) za igralce, da bi svoje storitve zagotovili profesionalnim nogometnim klubom s sedežem v drugih državah članicah, ki niso njihove države članice (ali da bi se v njih zaposlili), kot so tisti, ki so člani družbe ESLC, da bi se omogočila udeležba teh klubov na mednarodnem tekmovanju, ki konkurira tistim, ki jih organizirata in tržita FIFA in UEFA, kot je ESL. Poleg tega so igralci, če to storijo, lahko izpostavljeni sankciji izključitve in, širše, tveganju, da bodo utrpeli škodo v okviru svoje poklicne kariere in pri svoji gospodarski dejavnosti.

178. Četrtrič, čeprav ima prosti pretok kapitala iz člena 63 PDEU le pomožno vlogo pri svobodi ustanavljanja in opravljanja storitev, se zdi, da ga to prav tako zadeva, saj iz predložitvene odločbe in stališč družbe ESLC izhaja, da sta ustanovitev in razvoj zadnjenavedene zahtevala znatna finančna sredstva, ki bi jih lahko podelile finančne institucije s sedežem v različnih državah članicah.

179. Predložitveno sodišče mora preučiti vprašanje morebitne utemeljitve pravil o predhodnem dovoljenju in udeležbi v zadevi v glavni stvari ter po potrebi njihovo ustreznost, skladnost in sorazmernost. V zvezi s tem menim, da se ta analiza v veliki meri prekriva z analizo, opravljeno v okviru analize pomožnih omejitev.⁸⁶

180. V zvezi s tem opozarjam, prvič, da se na te utemeljitve seveda lahko sklicujejo športne zveze, proti katerim se uveljavljajo temeljne gospodarske svoboščine, zagotovljene s PDEU.⁸⁷

181. Drugič, v zvezi s cilji v splošnem interesu, s katerimi je mogoče utemeljiti omejitve za temeljne gospodarske svoboščine s pravili, ki so jih sprejele športne zveze, napotujem na analizo, opravljeno v točkah 93 in 94 teh sklepnih predlogov. Poleg tega je treba ugotoviti, da je nekatere od teh ciljev Sodišče že priznalo. V obravnavani zadevi se zdijo še posebej pomembni cilji, ki so skupni vsem športnim zvezam, kot je zagotavljanje pravilnosti tekmovanj⁸⁸ in njihovega pravilnega poteka z uporabo ustreznih pravil ali meril.⁸⁹ Prav tako se mi zdijo pomembni cilji, ki so značilnejši za kolektivni šport, v katerem tekmujejo dve ekipi, kot je nogomet, in sicer ohranjanje ravnovesja med klubi, zagotavljanje enakih možnosti in ohranjanje negotovosti rezultatov.⁹⁰

182. Tretjič, v zvezi s „preizkusom“ sorazmernosti je treba najprej navesti, da Sodišče ne priznava zakonitosti sistemov predhodnega dovoljenja „*per se*“ in se osredotoča na oceno utemeljenosti in sorazmernosti za vsak primer posebej, kot je poleg tega poudarilo predložitveno sodišče.⁹¹ Iz te sodne prakse izhaja, da morajo športne zveze sicer določiti ustrezna pravila, da zagotovijo nemoten potek tekmovanj, vendar ta pravila ne smejo presegati tega, kar je nujno za uresničitev zasledovanega cilja.⁹² To je bilo potrjeno v sodbi, ki jo je Sodišče nedavno izdalo v zadevi TopFit,

⁸⁶ Glej točke od 95 do 99 ter od 100 do 110 teh sklepnih predlogov.

⁸⁷ Glej sodbo z dne 15. decembra 1995, Bosman (C-415/93, EU:C:1995:463, točka 86).

⁸⁸ Glej v tem smislu sodbo z dne 13. aprila 2000, Lehtonen in Castors Braine (C-176/96, EU:C:2000:201, točka 53).

⁸⁹ Glej v tem smislu sodbo z dne 13. junija 2019, TopFit in Biffi (C-22/18, EU:C:2019:497, točka 60 in navedena sodna praksa).

⁹⁰ Glej v tem smislu sodbo z dne 15. decembra 1995, Bosman (C-415/93, EU:C:1995:463, točka 106).

⁹¹ Glej sodbo z dne 22. januarja 2002, Canal Satélite Digital (C-390/99, EU:C:2002:34).

⁹² Glej sodbo z dne 13. junija 2019, TopFit in Biffi (C-22/18, EU:C:2019:497, točka 60 in navedena sodna praksa).

v kateri je razsodilo, da mora biti sistem predhodnega dovoljenja upravičen glede na določbe v zvezi s svoboščinami o prostem pretoku in mora vsekakor temeljiti na objektivnih, nediskriminatornih in vnaprej znanih merilih, ki določajo meje izvajanja diskrecijske pravice športne zveze, da se ta ne bi uporabljala arbitrarno.⁹³

183. Opozoriti je treba, da sta se ti zadevi nanašali na pravila, ki so določala nesprejem ali popolno izključitev atletov na podlagi njihovega državljanstva. Sodišče je zato menilo, da so taka pravila športnih zvez, ki povzročajo diskriminacijo na podlagi državljanstva, po svoji naravi nesorazmerna⁹⁴.

184. Iz istih razlogov, kot so navedeni v točkah od 111 do 117 teh sklepnih predlogov, se mi zdi, da je sistem predhodnega dovoljenja omejen na to, kar je potrebno za zagotovitev legitimnih ciljev, ki jim sledi UEFA.

185. Poleg tega menim, da pri nadzoru sorazmernosti ni mogoče spregledati očitnih razlik v „razmerju moči“ med športno zvezo in posameznim (amaterskim ali profesionalnim) igralcem ter nogometnimi klubi, med katerimi so nekateri najmočnejši klubi na svetovni ravni v smislu javne podpore, medijske izpostavljenosti in financiranja, ki ga prejemajo.

186. Glede na zgoraj navedeno Sodišču predlagam, naj na šesto vprašanje za predhodno odločanje odgovori, da je treba člene 45, 49, 56 in 63 PDEU razlagati tako, da ne nasprotujejo členom 22 in od 71 do 73 Statuta FIFE ter členoma 49 in 51 Statuta UEFE, ki določajo, da za ustanovitev novega vseevropskega nogometnega klubskega tekmovanja velja sistem predhodnega dovoljenja, če je ta zahteva ustrezna in nujna v zvezi s tem, ob upoštevanju posebnosti predvidenega tekmovanja.

V. Predlog

187. Glede na navedeno Sodišču predlagam, naj na vprašanja za predhodno odločanje, ki jih je postavilo Juzgado de lo Mercantil n. 17 de Madrid (sodišče za gospodarske spore št. 17 v Madridu, Španija), odgovori:

1. Člena 101 in 102 PDEU je treba razlagati tako, da ne nasprotujeta členom 22 in od 71 do 73 Statuta Fédération internationale de football association (Mednarodna nogometna federacija, FIFA) in členoma 49 in 51 Statuta Union des associations européennes de football (Združenje evropskih nogometnih zvez, UEFA), ki določajo, da za ustanovitev novega vseevropskega nogometnega tekmovanja med klubi velja sistem predhodnega dovoljenja, če se ob upoštevanju značilnosti predvidenega tekmovanja omejevalni učinki, ki izhajajo iz navedenega sistema, zdijo neločljivo povezani z uresničevanjem legitimnih ciljev, ki jim sledita UEFA in FIFA, povezanih s posebnostjo športa, in so sorazmerni z njimi.
2. Člena 101 in 102 PDEU je treba razlagati tako, da FIFA, UEFA, njunim zvezam članicam ali njihovim nacionalnim ligam ne prepovedujeta ravnanja, s katerimi se grozi s sprejetjem sankcij proti klubom, ki so člani teh zvez, če zadnjenavedeni sodelujejo pri projektu ustanovitve novega vseevropskega nogometnega tekmovanja med klubi, ki bi lahko posegalo v cilje, ki jim legitimno sledijo te zveze, katerih člani so. Vendar so sankcije izključitve proti igralcem, ki niso nikakor vpleteni v zadevni projekt, nesorazmerne, zlasti v zvezi z njihovo izključitvijo iz nacionalnih reprezentanc.

⁹³ Sodba z dne 13. junija 2019, TopFit in Biffi (C-22/18, EU:C:2019:497, točka 65).

⁹⁴ Sodba z dne 13. junija 2019, TopFit in Biffi (C-22/18, EU:C:2019:497, točka 66).

3. Člena 101 in 102 PDEU je treba razlagati tako, da ne nasprotujeta členom 67 in 68 Statuta FIFE, če se omejitve, ki se nanašajo na izključno trženje pravic, povezanih s tekmovanji, ki jih organizirata FIFA in UEFA zdijo neločljivo povezane z uresničevanjem zakonitih ciljev, povezanih s posebnostjo športa, in so sorazmerne z njimi. Poleg tega mora predložitveno sodišče preučiti obseg, v katerem za zadevna člena lahko velja oprostitev iz člena 101(3) PDEU, oziroma ali obstaja objektivna utemeljitev za to ravnanje v smislu člena 102 PDEU.
4. Člene 45, 49, 56 in 63 PDEU je treba razlagati tako, da ne nasprotujejo členom 22 in od 71 do 73 Statuta FIFE in členoma 49 in 51 Statuta UEFE, ki določajo, da za ustanovitev novega vseevropskega nogometnega tekmovanja med klubi velja sistem predhodnega dovoljenja, če je ta zahteva ustrezna in nujna v zvezi s tem, ob upoštevanju posebnosti predvidenega tekmovanja.